

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR- PROBLEMATIKA PŘI ESKORTOVÁNÍ
OSOB VE VÝKONU VAZBY A VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY**

Autor práce: Vojtěch Korbelík
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Bc. Josefu Kříhovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce, které mi poskytl při vypracovávání mé bakalářské práce.

ABSTRAKT

KORBELÍK, V. *Vězeňská služba ČR- Problematika při eskortování osob ve výkonu vazby a osob výkonu trestu odnětí svobody: bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2013. „45“ s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Klíčová slova: Eskorta, Osoba ve výkonu trestu odnětí svobody, Osoba ve výkonu vazby, Pokus o útěk, Taser, Vězeňská služba

Práce je zaměřená na výkon služby příslušníků eskortní směny a problematiky vzniklé eskortováním osob ve výkonu vazby a osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Z hlediska problematiky eskort se zaměříme na bezpečnost eskort, finanční a personální vytížení, které touto činností zatěžují celý vězeňský systém. Bakalářská práce teoreticky vymezuje rámcový nástin základních informací o vězeňství v České republice, zaměření na druhy věznic a jejich rozdělení, ukotvení Vězeňské služby ČR a práva a povinnosti odsouzených. Teoretická část bude obohacena o výsledky dotazníkového šetření rámcově zaměřeného pro eskortní službu, porovnávací míru nebezpečnosti vyskytujících se při plnění služebních úkolů během eskortování, výši vzdělání, věk a pohlaví, které budou stěžejní částí pro navrhnutí opatření napomáhající snížení již zmiňované problematiky. Dále jsou zde popsány pokusy o útěk či osvobození a zachycení vězněných osob a spolupráce příslušníků Vězeňské služby ČR provádějících eskorty vězněných osob s civilními zdravotnickými zařízeními, soudy a Policií ČR.

ABSTRACT

KORBELÍK, V. *The Prison Service CZ- Problems Durinnng Escorting People Who Are Under Arrest and Who Serve Their Sentence of Imprisonment: Bachelor thesis.* České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2013. „45“ p.
Supervisor: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Key words: Escort, attempt to escape, People Who Are Under Arrest, People Who Serve Their Sentence of Imprisonment, Taser, The Prison Servis

The dissertation focuses on service performance of escort shift members and issues caused by escorting remand prisoners and persons serving a sentence of imprisonment. In terms of escort issues we will focus on the safety of escorts, financial and personal workload, which burden the whole of the prison system. This bachelor's dissertation theoretically delimits the framework outline of basic information about the Prison Service in the Czech Republic, focus on types of prisons and their division, demarcation of the Prison Service, and rights and obligations of the convicted. The theoretical part will be enriched by results of a survey generally targeted at escort service, comparing the degree of hazardousness occurring in the performance of official duties during escort, level of education, age, and gender, which are the key components for designing measures to help reduce the above-mentioned issues. There are also described attempts to escape or get exempted, capture of prisoners, and co-operation of members of the Prison Service of the Czech Republic performing escort of prisoners to civilian medical institutions, courts and the Police CZ.

Obsah

Úvod	7
1 Cíle a metodika	9
2 Základy vězeňství	11
2.1 Rozdělení věznic	13
2.2 Vězeňská služba ČR.....	15
2.3 Zacházení s vězni	18
2.4 Práva odsouzených	20
2.5 Povinnosti odsouzených	22
3 Problematika eskort	24
3.1 Základní složení eskortní směny během eskorty.....	25
3.2 Druhy a způsoby eskort	28
3.3 Donucovací prostředky a použití střelné zbraně	29
3.4 Dotazník a jeho funkce	31
3.5 Vyhodnocení dotazníků.....	33
3.5.1 Vyhodnocení otázky č. 1-3 z dotazníku.....	34
3.5.2 Vyhodnocení otázky č. 4 z dotazníku	35
3.5.3 Vyhodnocení otázky č. 5-7 z dotazníku.....	35
3.5.4 Vyhodnocení otázky č. 8-9 z dotazníku.....	35
3.5.5 Vyhodnocení otázky č. 10 z dotazníku	36
4. Pokusy o útěk a útěky osob z výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody a při eskortách	37
4.1 Pokusy obviněných a odsouzených o útěk při eskortě za rok 2006-2010.....	37
4.2 Výroční zprávy za rok 2010-2012.....	41
6. Spolupráce s ostatními orgány veřejné správy	46
6.1 Spolupráce soudnictví s eskortní směnou.....	46
6.2 Spolupráce zdravotnictví s eskortní směnou	48
6.3 Spolupráce Policie ČR s eskortní směnou.....	49
Závěr	51
Seznam použitých zdrojů	53
Seznam příloh	56
Přílohy	57

Úvod

Mezi složky veřejné správy lze zařadit ozbrojený sbor Vězeňské služby České republiky, která zajišťuje výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody a v rozsahu stanoveném zákonem č.555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráž, ve znění pozdějších předpisů, dále provádí ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů a při činnosti státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti. Pro výkon nepodmíněných druhů trestu odnětí svobody jsou zřizovány vazební věznice, věznice a ústavy zabezpečovací detence, které zabezpečují, aby trest odnětí svobody splnil svůj účel a byl vykonáván v souladu se zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. Trest odnětí svobody je opatření následující za provinění osoby vůči chráněným zájmům státu. Pokud pachatel spáchá méně závažný trestný čin, a soud má za to, že k jeho nápravě bude dostatečný alternativní trest, využije této možnosti a místo nepodmíněného trestu odnětí svobody uloží alternativní trest. I přes modernizaci společnosti a vývoj bezpečnosti se věznice potýkají s přeplněností, která negativně zatěžuje státní rozpočet.

V rámci Rakousko-Uherské monarchie došlo roku 1850 k zestátnění vězeňství v souvislosti se zrušením patrimoniální správy. Do této doby patřili věznice i soudy vrchnosti. Před touto dobou samozřejmě také existovala vězeňská stráž, která je stejně stará jako samotné vězeňství. Roku 1914 bylo vytvořeno oficiální zřízení „Sbor vězeňské stráže“. Před tímto zřízením bylo složení vězeňské stráže prakticky z vojáků a podléhalo ministerstvu války a armádě. To zapříčinilo, že vše začalo podléhat ministerstvu spravedlnosti. Po osvobození Československa od německé okupace byla obnovena činnost ministerstva spravedlnosti, které nadále vykonávalo státní správu soudů a vězeňství. Dekretem prezidenta republiky č. 94/1945 Sb., který dal vzniku Sboru uniformované vězeňské stráže SVS, vykonávající správní a strážní služby v soudních věznicích a trestních ústavech. V 80 letech vyvrcholila ve vězeňství normalizační opatření. Kontrolní činnost byla svěřena správě Sboru nápravné výchovy. Jednou z velikých změn byl rok 1991, kdy prezident Václav Havel vyhlásil rozsáhlou amnestii, při které bylo propuštěno na svobodu přibližně 23 000 vězňů z celkového počtu cca 31 000 vězňů. Dalším krokem bylo zrušení trestu smrti, který byl nahrazen zavedením doživotního trestu. Dne 1.1.1993 byla zřízená Vězeňská služba České republiky a tímto krokem zcela zmizel Sbor nápravné výchovy. Vězeňská služba ČR

byla zbavena přímého vlivu politických stran, neúměrné centralizace a byrokracie. Činnost vězeňské služby je plně v kompetenci ministra spravedlnosti.¹

Důležitou součástí této práce je rámcové zachycení základních informací o vězeňství, které slouží k získání prvotních nezbytných informací, které jsou důležitou částí pro ukotvení eskortní směny v celém systému. Tato část je zaměřená teoreticky pomocí metody získávání a analyzování dat z bibliografických zdrojů, zákonů a nařízení pro rámcový nástin teoretické části.

V rámci plnění zabezpečení úkolů Vězeňské službě ČR jsou zařazeni příslušníci eskortní služby, kterými se bude zabírat převážná část této práce. Je zde vysoká náročnost z pohledu lidských i finančních zdrojů a patří k nebezpečným odvětvím práce. Zaměříme se zde na nároky narůstající pro příslušníky eskortní směny a Vězeňskou službu ČR z pohledu finančních a materiálních zdrojů. Za pomoci dotazníkového šetření a analýzou Výročních zpráv, budou zde navrženy opatření případné nedostatky plynoucí z vyhodnocení praktické části této práce. Navrhovaná opatření se zaměří také na bezpečnost příslušníků eskortní směny při vykonávání eskorty, převážně vybavením donucovacích prostředků příslušníků eskortní směny. Téma práce je ve vztahu k bezpečnostně právní činnosti, ale bohužel zde není dostatečné zastoupení v literatuře a teoretická část z převážné většiny vychází z legislativy ukotvené v již zmiňovaných nařízeních a zákonech.

Praktická část je zaměřená na zefektivňujících navrhnutí opatření řešících problematiku vzniklou eskortováním osoby ve výkonu vazby a osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Pro tyto návrhy bude stěžejním přínosem poznatků získaných z vyhodnocených dotazníků zaměřených na tuto problematiku. Porovnávání výsledků dotazníků a analýza výročních zpráv slouží k zhodnocení navrhovaných opatření vůči problematice eskortování osob ve výkonu vazby a osob ve výkonu trestu odnětí svobody.

¹ *Vězeňská služba ČR-informační servis* [online]. 2012, historie vězeňství [cit. 15.Října 2012] Dostupný z WWW: <<http://vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/historie-104/historie-vezenstvi>>.

1 Cíle a metodika

Hlavním cílem práce je teoretické nastínění problematiky eskortování osob ve výkonu vazby a osob ve výkonu trestu odnětí svobody a navrhnutí opatření ke snížení finančních nákladů na eskortování získaných z vlastní výzkumné části prostřednictvím dotazníkového šetření a pořizovaného rozhovoru. Navrhovaná opatření mají ulehčit již takto zatíženému finančnímu rozpočtu Vězeňské služby ČR při zajišťování eskort a zkvalitnění bezpečnosti v průběhu eskortování“(neboť počty eskortovaných osob vzrostli od roku 2010-2012 o 4872 eskortovaných osob)“. Těmito návrhy může dojít ke snížení úspor zvláště pohonných hmot, fyzického a psychického nasazení příslušníků eskortní směny a opotřebovávání materiálů využívaných pro tuto činnost. Navrhovaná opatření spočívají v zavedení video soudnictví, rozšíření lékařské specializace ve věznicích a vybavení příslušníků eskortní služby Tasery. Dále jsou teoreticky popsány základy vězeňství, zvláště druhy věznic, zachycení, rozdělení a popis úkonů příslušníků Vězeňské služby ČR a vymezení práv a povinností osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Ukotvení příslušníků eskortní směny ve Vězeňské službě, jejich složení, druhy prováděných eskort a spolupráce eskortní služby se soudy, zdravotnictvím a Policií ČR. Zachycením pokusů o útěk při eskortování s využitím poznatků získaných z vlastního výzkumu.

Metodou pro teoretickou část práce je sběr a analyzování příslušné literatury, legislativy a nařízeních pro utvoření celkového teoretického nástinu Vězeňské služby ČR a problematiky eskortování osob ve výkonu vazby a osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Je zde zachyceno postavení Vězeňské služby ČR ve veřejné správě, vymezení základních úkolů příslušníků Vězeňské služby ČR a eskortní směny, popsána činnost příslušníků a zaměření se na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody z hlediska jejich práv a povinností. Teoretická část práce je obohacena o vlastní výzkum, který je proveden prostřednictvím dotazníkového šetření vytvořeného pro příslušníky Vězeňské služby ČR zvláště příslušníky eskortní směny, převážně z věznice Příbram. Výsledky budou statisticky vyhodnoceny a použity k navrhovaným opatření za účelem snížení finančních nákladů a zlepšení bezpečnosti vzniklé při eskortování osob.

V první kapitole se dozvíme, co je vlastně vězeňství, které legislativně upravuje zákon č.555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráž, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších, jaké máme druhy věznic a jaké jsou mezi nimi rozdíly. V této kapitole bude využití literárních zdrojů z oboru penologie, pro objasnění pojmu vězeňství a čím se toto odvětví zabývá. Popis příslušníka Vězeňské služby ČR a jeho výkon služby a rozřazení do jednotlivých služebních odvětví. Programy týkající se odsouzených, jejich práva a povinnosti při pobytu ve věznici.

Další kapitolou se budeme zabírat příslušníky eskortní směny. Jejich vybavením, popisem práce, postavení ve vězeňství, jejich zařazením a rizikovostí tohoto povolání. Pro teoretickou část je základní legislativou Sbírka nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky, konkrétně Nařízení č. 11 o vězeňské a justiční stráž. Vedle užšího teoretického nastínění zaměřeného na příslušníky eskortní služby je zde dále vyhodnocení dotazníkového šetření za účelem zachycení samotné problematiky eskortování. Získaná data z dotazníku budou použita v praktické části práce z důvodu navržení opatření zaměřených na problematiku eskortní služby. Výsledná data jsou analyzována, zaznamenána a použita pro výchozí hypotézy navrhovaných úsporných opatření.

Následující kapitola je vyhrazena pro zhodnocení pokusů o útěky a útěky dokonané při eskortách i s popisem a časovou posloupností. Zaměříme se na způsoby, jak bylo pokusům o útěky zabráněno, a porovnáme, zda-li by zde Tasery našli své uplatnění, pokud by jimi byli příslušníci provádějící eskorty vybaveni a zda by byla zajištěna větší bezpečnosti během eskortování.

V poslední kapitole budou návrhy na zlepšení spolupráce eskorty s ostatními orgány veřejné správy, které by mohli ulehčit vytíženosti nejen eskortě, ale také celému vězeňskému systému. Budou zde návrhy pro snížení finančních a lidských zdrojů z pohledu eskortní směny. Veškeré návrhy budou vycházet z hodnot získaných z teoretické a praktické části práce.

2 Základy vězeňství

Vězeňství vzniklo od slova věznit, což je vysvětlováno, jako držení osoby proti své vůli na určitém místě. Účelem toho jednání je reakce státu na protiprávní jednání osoby, která se provinila svým jednáním, ať už vůči státu nebo společnosti, ve které se nachází. Je to také forma trestu, která má působit jako náprava této osoby a prevence před potencionálními pachateli trestné činnosti.

Trestem se rozumí jeden z prostředků, kterým se realizuje základní funkce a to ochranná funkce trestního práva. Trestem jsou chráněny základní společenské vztahy, zájmy a hodnoty.²

„Trest lze vymezit především jako právní následek trestného činu, který je potřeba odlišit od následku jednání jako obligatorního znaku objektivní stránky trestného činu.“³

Touto formou trestu se zabývá vědní disciplína zvaná penologie. Tento pojem má původ v latinském slově poena znamenající trest a řeckého slova logos znamenajícího nauka. Penologie je věda o trestu a trestání, která se zabývá jejich účinky z hlediska volby adekvátního působení – zacházení s pachatelem trestného činu, aby nedocházelo k opakování trestného činu. Důležitost této disciplíny je zakotvena ve zkoumání metod, které určují, jakým nejlepším způsobem se má jednat a zacházet s pachatelem trestné činnosti, aby se zvládl začlenit zpět do společnosti. Pro uplatnění poznatků této vědní disciplíny jsou využívány v praxi vychovatelé a speciální pedagogové⁴.

„Trest odnětí svobody je trestem universálním, neboť jeho uložení umožňují všechna ustanovení zvláštní části trestního zákoníku. Je trestem, který nejcitelněji zasahuje do práv a svobod pachatele tím, že ho zbavuje osobní svobody (uvězněním) a některých dalších občanských práv.“⁵

Pachatel trestného činu není pouze osoba naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu, ale také jím může být osoba podílející se na trestném činu.⁶

² KRATOCHVÍL, V., KUČHTA, J., MATEŠ, P., KALVODOVÁ, V., ZEŽULOVÁ, J., JURÁKOVÁ, I. *Trestní právo hmotné obecná část*. Brno: Ladislav Sýkora 2006, s. 403.

³ KRATOCHVÍL, V., KUČHTA, J., MATEŠ, P., KALVODOVÁ, V., ZEŽULOVÁ, J., JURÁKOVÁ, I. *Trestní právo hmotné obecná část*. Brno 2006, s. 403.

⁴ KUBÍČKOVÁ, L., *Penologie*, Karviná 2011, s. 5-7.

⁵ NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J. a kol., *Trestní právo hmotné. 3. rozšířené vydání*, Plzeň 2010, s. 268.

⁶ NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J. a kol., *Trestní právo hmotné. 3. rozšířené vydání*, Plzeň 2010, s. 101.

V České Republice se nachází 10 vazebních věznic a 26 věznic, z nichž jsou dva detenční ústavy. Vězeňská služba České Republiky (dále jen ČR) byla zřízena zákonem České národní rady č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážci České Republiky, s účinností od 1. ledna 1993. Pro různorodost délky trestů pachatelů a vzhledem k jejich míře nebezpečnosti musely být věznice rozděleny do čtyř základních kategorií na věznice s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Úkolem Vězeňské služby ČR je zajištění výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Zřizovatelem věznic a vazebních věznic je ministr spravedlnosti České Republiky, který zároveň jmenuje a odvolává nejvýše postavenou osobu generálního ředitele Vězeňské služby ČR. Sídlo generálního ředitelství se nachází v Praze. Generální ředitel jménem státu činí právní úkony za Vězeňskou službu ČR, dále jmenuje a odvolává ředitele jednotlivých věznic, vazebních věznic a dalších organizačních článků Vězeňské služby ČR⁷.

„Důležitou částí pro tuto práci je eskorta, kterou rozumíme každý ozbrojený doprovod obviněného nebo odsouzeného prováděný mimo střežený objekt.“⁸

Výkon vazby

„Dokud není pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu vyslovena vina, nelze na toho, kdo byl vzat do vazby (dále jen "obviněný"), hledět, jako by byl vinen. Během výkonu vazby smí být obviněný podroben jen těm omezením, která jsou nutná ke splnění účelu vazby z hlediska jejího důvodu a k zachování stanoveného vnitřního pořádku a bezpečnosti. Ve výkonu vazby nesmí být ponižována lidská důstojnost obviněného a nesmí být podrobován fyzickému ani psychickému nátlaku.“⁹

Výkon trestu odnětí svobody

Základním rozdílem mezi výkonem vazby a výkonem trestu odnětí svobody spočívá v tom, že zde se již nachází osoba odsouzená. Vše je pevně zakotveno v zákonu č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů. Zde se upravuje výkon trestu odnětí svobody ve věznicích a sleduje dosažení účelu trestu odnětí svobody prostředky stanovené v tomto zákoně.¹⁰

⁷ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY, *České věznice*, Praha 2008, s. 6.

⁸ KULA, L; *Narizení č. 11 o vězeňské a justiční strážci*, Praha, 2006, §40.

⁹ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011 s. 307. §2.

¹⁰ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011 s. 341. §1.

Každý subjekt je povinen strpět určitý zásah do práv a svobod, obdrží-li řádné rozhodnutí ze strany soudu či jiného státního orgánu na základě zákona.¹¹

2.1 Rozdělení věznic

Jedním z důvodů rozdělení věznic je oddělení odsouzených dle výše trestu, nebezpečnosti pro společnost a okolí, zvláštnostem přístupu k těmto osobám, právům a povinnostem stanoveným těmto osobám. V České republice rozlišujeme čtyři základní druhy, které upravuje trestní zákoník. Již dle názvů jednotlivých druhů věznic lze odvodit, že bude patřičný rozdíl v zabezpečení jednotlivých věznic a přístupu k odsouzeným.

Rozdělení věznic v České republice je, co se týče úrovní střežení na podobném založení, jako je tomu v USA. Jejich rozdělení má také 5 typů řazených dle střeženosti. Úrovně zabezpečení nám rozdělují věznice na věznice s minimálním zabezpečením, nízkým zabezpečením středním zabezpečením, vysokým zabezpečením a nápravné komplexy. Tyto úrovně zabezpečení mají za cíl omezit pachatele vhodným způsobem.¹²

Důležitým záměrem tohoto rozdělení je také snaha o uplatnění co nejučinnějších prostředků resocializačního působení na jednotlivé skupiny odsouzených.¹³

Věznice s dohledem

„Do tohoto typu věznice soud zpravidla zařadí pachatele, kterému byl uložen trest za přečin spáchaný z nedbalosti a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin.“¹⁴

Zde je patrně znát rozdíl v hlídání tohoto druhu věznice. Odsouzení se zde mohou pohybovat libovolně a většinou pracují na pracovištích mimo věznici, kde nad nimi není žádný dozor. Dohled nad odsouzenými provádí jednou týdně jejich vychovatel. Na žádost podanou k řediteli věznice je možnost zúčastnění se kulturní nebo sportovní akce konané mimo věznici nebo několikadenní opuštění věznice.

¹¹ NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J, a kol., *Trestní právo hmotné. 3. rozšířené vydání*, Plzeň 2010, s. 176.

¹² *Federal Bureau of Prizon* [online] USA.2012, Prison Types & General Information [cit. 8.Ledna 2013]. Dostupné z WWW: <<http://bop.gov/locations/institutions/index.jsp>>.

¹³ KUBÍČKOVÁ, L., *Penologie*, Karviná 2011, s. 50.

¹⁴ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011, s. 13. § 56/2a.

Věznice s dozorem

„Do tohoto typu věznice soud zpravidla zařadí pachatele, kterému byl uložen trest za přečin spáchaný z nedbalosti a který již byl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin, nebo pachatel, kterému byl uložen trest za úmyslný trestný čin ve výši nepřevyšující tři léta a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin.“¹⁵

Tito odsouzení pohybují organizovaně po prostorách věznice, za dozoru Vězeňské služby ČR. Tyto osoby pracují na pracovištích mimo prostory věznice, s dohledem určeného zaměstnance firmy, pro kterou pracují. Kontrolu provádí zaměstnanec Vězeňské služby ČR. Ředitel věznice může udělit volný pohyb uvnitř věznice vybraným odsouzeným, u kterých je předpoklad, že jej nezneužijí.

Věznice s ostrahou

„Do tohoto typu věznice soud zpravidla zařadí pachatele, kterému byl trest uložen za úmyslný trestný čin a nejsou zároveň splněny podmínky pro umístění do věznice s dozorem nebo se zvýšenou ostrahou, a pachatel, který byl odsouzen pro přečin spáchaný z nedbalosti a nebyl zařazen do výkonu trestu odnětí svobody do věznice s dohledem nebo s dozorem.“¹⁶

V tomto druhu věznice se vězni pohybují také organizovaně za dozoru zaměstnance Vězeňské služby ČR. Volný pohyb po věznici, může povolit ředitel pouze výjimečně a to z důvodu plnění pracovních povinností. Většinou pracují uvnitř věznice nebo na střežených pracovištích mimo věznici. Dohled nad těmito odsouzenými se provádí jedenkrát za 45 minut.

Věznice se zvýšenou ostrahou

„Do tohoto typu věznice soud zpravidla zařadí pachatele, kterému byl uložen výjimečný trest (§54), kterému byl uložen trest odnětí svobody za trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§108), kterému byl za zvlášť závažný zločin (§14 odst. 3) uložen trest odnětí svobody ve výměře nejméně osmi let, nebo který byl odsouzen za úmyslný trestný čin a v posledních pěti letech uprchl z vazby nebo z výkonu trestu.“¹⁷

¹⁵ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011, s. 13. § 56/2b.

¹⁶ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011, s. 13. § 56/2c.

¹⁷ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011, s. 13. § 56/2d.

V tomto typu se odsouzení mohou pohybovat pouze v doprovodu příslušníka VS. Volný pohyb po věznici se zde neuděluje, ani z důvodu plnění pracovních úkolů. Práci mohou vykonávat buďto na svých celách nebo na pracovištích uvnitř věznice. Dohled nad jejich pracovní činností je každých 30 minut a provádí jej zaměstnanec Vězeňské služby ČR. Tito vězni jsou uzamykáni na svých celách a to i přes den.

Ústav zabezpečovací detence

„Soud uloží zabezpečovací detenci v případě, jestliže pachatel činu jinak trestného, který by naplňoval znaky zvlášť závažného zločinu, není pro nepřítomnost trestně odpovědný, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti.“¹⁸

Zabezpečovací detence se vykonává v ústavu pro výkon zabezpečovací detence se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy¹⁹.

Zabezpečovací detence je součástí věznic. V České republice se nachází dva tyto ústavy. Je zde důležité, aby osoby duševně nebo psychicky narušené byly od ostatních odsouzených.

O typu vězení, do kterého bude odsouzený zařazen, rozhoduje zásadně soud na základě závažnosti spáchaného trestného činu a podle osoby pachatele. Je zde také snaha zařazovat odsouzené do věznic v místech jejich bydliště, ale to je vzhledem k přeplněnosti věznic těžko splnitelný úkol²⁰.

2.2 Vězeňská služba ČR

Vězeňská služba ČR vznikla 1. ledna 1993, kdy nabyl účinnosti zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky. Tento zákon pevně stanoví přesné úkoly Vězeňské služby ČR a práva a povinnosti vězeňského personálu.

¹⁸ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011, s. 23. §100.

¹⁹ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011, s. 24. §100/4.

²⁰ KUBÍČKOVÁ, L., *Penologie*, Karviná 2011, s. 50.

Zákon zde stanovuje úkoly pro vězeňskou stráž, justiční stráž, správní službu, Institut vzdělání a pověřené orgány. Dříve před jeho vznikem byla vězeňská služba označována jako Sbor nápravné výchovy. Výrazný rozdíl po jejím vzniku byl spatřován, v odpoutání se od minulého pojetí organizace, na kterou měl znatelný vliv sovětský model nápravně výchovných táborů a vojenské organizace vězeňského sboru. Změnou na tento nový zákon se zde odrážejí principy mezinárodních konvencí týkající se oblasti lidských a občanských práv a Evropských vězeňských pravidel.²¹

Vězeňskou službou rozumíme ozbrojený bezpečnostní sbor, který řídí generální ředitel Vězeňské služby ČR. Tento generální ředitel je odpovědný ministru spravedlnosti za činnost Vězeňské služby ČR, který ho jmenuje i odvolává. Úkoly Vězeňské služby ČR spočívají ve střežení a správě vazebních věznic, věznic a ústavů pro výkon zabezpečovací detence. Patří sem také střežení, předvádění a eskortování osob v jednotlivých zařízeních. Působí na osoby v těchto zařízeních, využívá vědecké poznatky a výsledky výzkumů oboru penologie. Jsou povinni zajistit pořádek a zabezpečení v budovách soudů, státních zastupitelství a v jiných místech činnosti jako jsou například zdravotnická zařízení. Vytváří pracovní podmínky a jinou účelovou činnost pro vězněné osoby. Má úkol vést si evidenci již zmíněných osob, provozovat hospodářskou činnost, plní úkoly z vyplývající z mezinárodních smluv. V poslední řadě má povinnost zabezpečit vzdělání pro příslušníky Vězeňské služby ČR.²²

Vězeňská stráž

Mezi její úkoly patří střežit, předvádět a eskortovat osoby ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo osoby ve výkonu zabezpečovací detence. Jsou ozbrojenou složkou Vězeňské služby ČR. Střeží vazební věznice a věznice včetně detenčních ústavů. Dle zákona může být příslušník vězeňské stráže povolán k úkolům justiční stráže, střeží budovy soudů, státních zastupitelství a ministerstva, pouze během mimořádných případů a se souhlasem generálního ředitele. Během výkonu této činnosti má povinnost zajistit stanovený pořádek a kázeň.²³

²¹HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice 2005, s. 51.

²²ČESKO. Zákon 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, §1.

²³ČESKO. Zákon 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, §3/2.

Justiční stráž

Patří k další ozbrojené složce Vězeňské služby ČR. Jejím hlavním úkolem je zajištění pořádku a bezpečnosti v budovách soudů, státních zastupitelstev a ministerstvech a jiných místech jejich činnosti. Justiční stráž může být povolána k výkonu úkolů vězeňské stráže, ale pouze během mimořádné události a se souhlasem generálního ředitele. Tyto úkoly se týkají v prostorách vazební věznice, věznice a ústavů zabezpečovací detence. V průběhu výkonu jejich činnosti jsou povinni zajistit stanovený pořádek a kázeň.²⁴

Správní služba

Úkoly pro správní službu se týkají v rozhodování ve správním řízení, které je řízeno dle zvláštních právních předpisů. Je povinna zajišťovat organizační, ekonomickou, vzdělávací, výchovnou, zdravotnickou a další odbornou činnost. Tito příslušníci mohou být rozhodnutím ředitele věznice dočasně pověřeni plněním úkolů vězeňské stráže. To se stane pouze v případě, že vězeňská stráž své úkoly nemůže splnit vlastními silami.²⁵

Pověřené orgány Vězeňské služby ČR

Ze zákona vyplývá, že mají postavení policejního orgánu v řízení o trestných činech odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody. Do jejich pravomoci spadá též oprávnění používat podpůrné operativně pátrací prostředky. To je stanoveno v zákoně č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky ve znění pozdějších předpisů.²⁶

Zde je jasně poukázáno, že Vězeňská služba ČR je komplikovaná část státní správy. Je nutné znát zde uvedené základy z důvodu lehce zaměnitelné informace v příslušnosti osoby Vězeňské služby ČR. To bude jasně uvedeno u příslušníků eskortní služby, kteří spadají pod sekci vězeňské stráže.

²⁴ ČESKO. Zákon 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, §3/3.

²⁵ ČESKO. Zákon 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, §3/6.

²⁶ ČESKO. Zákon 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, §3/8.

2.3 Zacházení s vězni

Pro dosažení účelu výkonu trestu je stanoven každému odsouzenému program zacházení s odsouzeným, sloužící jako základní forma cílevědomého a komplexního působení na odsouzeného.²⁷

„ Složení programu zacházení musí vždy sledovat dosažení účelu výkonu trestu.“²⁸

Před vytvořením programu zacházení s odsouzeným je důležité probádat jeho psychický, sociální a duchovní stav. Toto probíhá v době nástupu odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody. Pro zjištění těchto informací týkajících se stavu odsouzeného je složen tým, který se podílí na vytváření programu zacházení s odsouzeným. Tým je složen z lékaře (je- li to nutné tak i ze specializovaných lékařů), psychologa, speciálního pedagoga, sociálního pracovníka a popřípadě i duchovního. Po shromáždění všech potřebných údajů, na kterých se podílí celý pracovní tým, musí obsahovat určitá fakta o odsouzeném. Do těchto fakt se řadí základní data o odsouzeném, informace o jeho trestné činnosti, lékařská doporučení, sociální anamnézu, zprávu o psychologickém stavu odsouzeného i s pohledem jeho osoby na spáchaný trestný čin a vyhodnocení konkrétního rizika nebezpečnosti odsouzeného pro společnost.²⁹

Na základě komplexní zprávy výběru z alternativ programů zacházení s odsouzeným, které vycházejí samozřejmě z možností věznice, a které považuje věznice pro odsouzeného za vhodné, si odsouzený může zvolit z těchto aktivit. Po vybrání programu zacházení s odsouzeným, musí odsouzený daný program stvrdit svým podpisem. Dojde-li k případu, že si odsouzený nevyberou některou z navržených alternativ programu zacházení s odsouzeným, je povinen zúčastnit se minimálního programu zacházení stanoveného vnitřním řádem. Samozřejmě se zde bere i ohled na zdravotní stav odsouzeného, jelikož tyto programy se týkají především pracovních aktivit.³⁰

Program zacházení obsahuje konkrétně formulovaný cíl působení na odsouzeného, metody zacházení s odsouzeným směřující k dosažení cíle a způsob a

²⁷ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011, s. 351. §40/2.

²⁸ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie II. díl*. Liberec, 2007, s. 44.

²⁹ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice, 2005, s. 122-123.

³⁰ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011, s. 374. §36.

četnost hodnocení. Pravidelnou součástí programu zacházení je určení způsobu zaměstnávání odsouzeného, jeho účasti na pracovní terapii, vzdělávání anebo jiné náhradní činnosti, směřující k vytvoření předpokladů pro jeho samostatný způsob života. Pokud u odsouzeného přichází v úvahu více variant programu zacházení, umožní se mu výběr.³¹

Současné členění programů zacházení:

- Pracovní aktivity
- Vzdělávací aktivity
- Speciálně výchovné aktivity
- Zájmové aktivity
- Oblast utváření vnějších vztahů

Pracovními aktivitami rozumíme zaměstnání nebo práce potřebné pro věznice a různé pracovní terapie, které vykonávají odsouzení pod dohledem zaměstnance Vězeňské služby ČR s potřebným odborným vzděláním. Jedná-li se o vzdělávací program tak máme na mysli vzdělání ve středním odborném učilišti, učilišti a odborném učilišti. Také to mohou být korespondenční kurzy. Pod speciálními výchovnými aktivitami máme na mysli individuální nebo skupinová sezení, v oblasti speciálního pedagogického a psychologického působení ohledně zvládnání vlastní agresivity, sociálně právního poradenství a terapeutická sezení. Program zájmových aktivit je určen k rozšiřování schopností, vědomostí a sociálních dovedností odsouzených. Veškeré tyto programy musí být schváleny ředitelem věznice nebo jeho zástupcem.³²

Veškeré tyto programy mají za úkol přispívat k pokusu zamezení páchání recidivy, sebezdokonalování v určitých činnostech a jsou důležité, už jen z důvodu, že je odsouzenému odebrána tato důležitá částí života, jako je svoboda, a pomoci mu se po návratu na svobodu začlenit do společnosti

Zavrnutím odsouzeného akorát zvýšíme pravděpodobnost, že se po propuštění vydá tou samou cestou, která ho dovedla do věznice a bude sympatizovat s názory jiných odsouzených, kteří nevěří, že by se mohli řádně začlenit zpět do společnosti.

³¹ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011, s. 351. §41/3.

³² ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011, s. 374. §36.

2.4 Práva odsouzených³³

Přestože osoba odsouzená k trestu odnětí svobody je omezena na svých právech, která vnímala na svobodě jako běžnou součást svého života, tak i ve věznici má některá z těchto práv, i když v omezeném množství, než na které byla zvyklá. Toto množství práv je zakotveno v zákonu o Výkonu trestu odnětí svobody. Tyto práva se neskládají pouze ze základních sociálních a zdravotních práv, ale také z dalších práv jakými jsou například korespondence, telefonáty, návštěvy a další práva, které si uvedeme níže.

Zaměříme-li se na oblast sociálních podmínek a poskytování zdravotní péče, tak ze zákona vyplývá, že každý odsouzený má nárok na pravidelnou stravu s ohledem na pracovní nasazení, zdravotního stavu a náboženství. Musí mu zde být zabezpečeno lůžko s příslušenstvím, oděv s ohledem na klimatické podmínky, dodržení osmihodinového spánku, čas na úklid a osobní hygienu. Dále má právo na zdravotní péči, která je dána rozsahem a podmínkami stanovenými zvláštním právním předpisem. Odsouzený s těžkým zdravotním postižením má právo na zajištění takových podmínek, které mu umožní důstojně vykonat jeho trest. Pokud odsouzený není zařazen do práce a nemá žádný jiný finanční příjem, má nárok na sociální kapesné ve výši 100 Kč na měsíc. Při závažném onemocnění nebo úrazu, věznice vyrozumí rodinu nebo blízké příbuzné odsouzeného.

Odsouzený má právo přijímat korespondenci a na své náklady i odesílat. Vězeňská služba ČR je oprávněna kontrolovat jeho korespondenci, seznamovat se s jejím obsahem. Samozřejmě je i korespondence, ať už odchozí nebo příchozí, která se nesmí kontrolovat například od advokátů, orgánů činných v trestním řízení, státních orgánů ČR, ombudsmana nebo organizací zabývajících se ochranou lidských práv.

Jedním z dalších práv je právo na telefonát ke kontaktu s osobou blízkou nebo advokátem. Další telefonáty mohou být pouze po předchozím povolení i s osobami, která nepatří k osobám blízkým. Všechny náklady za telefon hradí odsouzený.

Odsouzený má právo na 3 hodiny návštěv během jednoho měsíce. Čas návštěvních hodin upravuje ředitel věznice. Návštěvy probíhají v místnostech k tomu určených. Ve zvláštních případech může ředitel věznice nařídit návštěvu v místnosti

³³ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011 s. 343-346. §15-27.

rozdělené přepážkou. Ředitel dále může povolit odsouzenému opustit s návštěvou věznicí, nenaruší-li to účel trestu.

Každý odsouzený má právo na zajištění duchovních a sociálních služeb, které jsou dány zvláštními právními předpisy. Naplňování duchovních služeb mohou vykonávat pouze registrované církve a náboženské společnosti. Tato činnost je zde zařazena za předpokladu, že církev napomůže odsouzenému v naplňování výkonu trestu za pomoci duchovních služeb.

Uspokojování kulturních potřeb se týká možností objednávat si knihy, denní tisk a časopisy samozřejmě na své náklady. Tuto potřebu je možné uspokojit i zapůjčením knih z vězeňské knihovny.

Ve věznicích jsou také prodejny potravin s věcmi osobní potřeby, které zde odsouzený může zakoupit. Ředitel je oprávněn nařídit nejvyšší částku vydanou odsouzenému, za kterou toto zboží odsouzený nakoupí.

Odsouzený má právo dvakrát ročně přijmout balíček do hmotnosti nejvýše 5 kg. To se provádí zpravidla v době narozenin a vánočních svátků. Tyto balíčky procházejí kontrolou z důvodu znemožnění příjmu věcí, které by ohrozily život a zdraví osoby nebo jiných osob a mohli by narušit účel výkonu trestu.

Odsouzenému mohou být zaslány peníze, které se mu ukládají na věznicí vytvořený účet. Tyto peníze může využívat pro účel nákupu potravin a osobních věcí. Nesouhlasí-li odsouzený s příjmem peněz, odešle je věznicí na jeho náklady zpět na adresu odesílatele.

Odsouzený má právo podávat stížnosti a žádosti. Jestliže nejsou v kompetenci vychovatele, jsou předány sekci věznicí oddělení prevence a stížností. Tyto stížnosti jsou dále rozepisovány orgánům, které jsou k tomu určeny.

Odsouzený je omezen a zbaven některých práv. Jakých práv se to bude týkat, rozhodne soud podle zvláštního zákona. Omezení práv a svobody se týkají nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí, svobody pohybu, listovního tajemství, svobodné vůle volby povolání. Mezi další omezení může zařadit právo na stávku, sdružování se ve spolcích, zakládáním odborové organizace a sdružovat se v nich, zakládání politických stran a další již nikoliv tolik podstatná práva.

Pouze ve vězení si člověk uvědomí o kolik práv je připraven a které do této doby bral jako samozřejmost. Jedněmi z nejvíce osobu postihujících omezení, je omezení

svobody a volného pohybu. Přestože odsouzenému zbývá i nadále dostatek základních práv může docházet k jejich omezování a krácení.

2.5 Povinnosti odsouzených

Každý odsouzený má určité povinnosti, které musí dodržovat během svého pobytu ve věznici. Tyto povinnosti vyplývají ze zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Mezi základní povinnosti odsouzeného patří dodržování stanoveného pořádku a kázně, plnění programu zacházení s odsouzenými, dále musí plnit pokyny a příkazy zaměstnanců Vězeňské služby ČR. Je-li mu přidělena práce a není uznán zdravotně nezpůsobilý, musí vykovávat danou práci. Dodržovat základní povinnosti jako neničení cizího majetku a dodržovat slušné vychování při jednání s osobami, kterými přijde do kontaktu. Další dílčí základní povinnosti jsou například podrobit se osobní prohlídce, umožnění kontroly osobních věcí a nechání si provést vstupní lékařskou prohlídku.³⁴

Zaměstnání a vzdělávání odsouzeného spočívá v povinnosti pracovat za předpokladu, že je do nějaké práce zařazen. Za vykonanou práci náleží odsouzenému řádná odměna. Věznice vytváří podmínky pro zaměstnání odsouzených několika způsoby. Je-li to možné v rámci svého provozu anebo smluvně s jiným subjektem. Jiný subjekt má povinnost vytvořit stejnou smlouvu o výkonu práce jakou má se svými zaměstnanci. Jsou i typy zaměstnání, které jsou výslovně zakázány pro výkon odsouzeného, jako je například práce s výbušninami, omamnými a psychotropními látkami, jedy a jinými látkami, které mohou ohrozit zdraví, poškodit majetek a jinými způsoby ohrozit své okolí. Pracovní podmínky, doba a práce přesčas jsou řízeny zvláštními právními předpisy. Práce vykonávána k zajištění každodenního provozu věznice se nezapočítává jako práce přesčas.³⁵

Každému odsouzenému přísluší odměna za vykonanou práci. Tu stanoví vláda v nařízení o její výši. Z této odměny se sráží záloha na daň za pojistné. Dalšími srážkami mohou být úhrady výživného pro děti a úhrady za náklady výkonu trestu. Zbylá část je rozdělena do kapesného a úložného. Toto stanovuje ministerstvo

³⁴ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011 s. 346-347. §1.

³⁵ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011 s. 347-348. §30-32.

vyhláškou o rozdělení kapesného a úložného. Nevyužitě úložné je vypláceno odsouzenému po propuštění.³⁶

Odsouzený je povinen uhradit náklady vzniklé na výkon trestu. Ty mu jsou strhávány z peněz uložených ve věznici nebo z odměn za vykonanou práci. Ministerstvo stanovuje výši úhrady nákladů vyhláškou. Této povinnosti může být odsouzený zproštěn v případech, že nenavršil 18 let, po dobu přerušení trestu, nebyl-li zařazen do práce a neměl jiné příjmy v kalendářním měsíci, je-li na útěku, dočasně převezen do ciziny a jiné důvody. Další upuštění od vymáhání nákladů nastane, když odsouzený zemřel a nezanechal žádný majetek nebo mu ředitel věznice může prominout část až celou úhradu, jestliže odsouzený je propuštěn a odůvodní se tíživou životní situací.³⁷

Odsouzený je povinen uhradit veškeré náklady za přepravu a předvedení do zdravotnického zařízení, které vznikli Vězeňské službě ČR. Toto nastává za předpokladu, že odsouzený úmyslně způsobil nebo napomohl způsobit újmu na zdraví anebo zneužil zdravotní péče. O této záležitosti rozhoduje ředitel věznice. Odsouzený má právo podat stížnost na rozhodnutí do tří dnů ke generálnímu řediteli Vězeňské služby ČR.³⁸

Veškeré povinnosti jsou podrobněji popsány v zákonu o výkonu trestu odnětí svobody. Jistě není nutné upozorňovat, že veškeré povinnosti odsouzených jsou důležité ke každodennímu chodu ve věznici a správnému naplnění trestu odsouzeného.

³⁶ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011 s. 348-349. §33.

³⁷ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011 s. 349. §35.

³⁸ ČESKO. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011 s. 349- 350. §36.

3 Problematika eskort

Tato kapitola je úžeji zaměřená na nejdůležitější téma této práce, kterou je činnost při provádění eskort. Samotnou problematiku si můžeme vysvětlit pouhou skutečností, že osoba odsouzená, která nebyla schopná se začlenit do společnosti a dodržovat zákony, se dostává v doprovodu eskorty mimo zdi věznice, které chrání společnost před těmito osobami. Eskortní služba tudíž plní důležitou a bezesporu nebezpečnou část práce v oblasti vězeňství. Nebezpečnou prací rozumí samotný fakt, že se nedá nikdy vyloučit možnost pokusu o útěk nebo o osvobození osob ve výkonu vazby a osob ve výkonu trestu odnětí svobody.

Problematiku shledáváme také z pohledu zvyšujících se finančních, materiálních a lidských zdrojů, které jsou vynaloženy pro výkon tohoto povolání z hlediska finančních možností věznic, které jsou financovány ze státního rozpočtu. Každý finanční nárůst v jednotlivých částech státní sféry se promítne v celkovém finančním rozpočtu České republiky.

Zajištění bezpečnosti při eskortách osob ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody provádí ve Vězeňské službě ČR eskortní směna. Mluvíme zde o zajištění bezpečnosti státem chráněných zájmů, které při porušení a poškození musí být odčiněny trestem.

Eskorta

„Eskortou rozumíme každý ozbrojený doprovod obviněného nebo odsouzeného prováděný mimo střežený prostor.“³⁹

Je složena z příslušníků Vězeňské služby ČR, jejichž náplní práce je přeprava a střežení osob ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody při opuštění vězněných osob věznice. Jsou zodpovědní za bezpečný transport těchto osob a to jak pro samotnou osobu, tak i pro společnost a okolí, ve kterém se tato osoba nachází.

Eskortování

Rozumíme tím převoz a doprovod osoby ve výkonu vazby a trestu odnětí svobody z věznice do určitého bodu, kterým může být soud, státní zastupitelství,

³⁹ KULA, L; *Narizení č. 11 o vězeňské a justiční stráží*, Praha, 2006, s. 19. §40.

zdravotnická zařízení a další místa mimo věznici. Eskorta se může, ale také týkat vyhošťování, které je řízeno speciálním správním předpisem.

Nejdůležitější legislativou pro všechny příslušníky Vězeňské služby ČR je Nařízení č. 11 o vězeňské a justiční strážci. Mluvíme zde o Sbírce nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR. Toto nařízení stanovuje systém střežení, výzbroj a výstroj, organizaci a prostředky vězeňské a justiční stráže, jakož i práva, povinnosti a úkoly příslušníků ve vězeňské a justiční strážci, zajišťující střežení, předvádění kromě případů zajišťovaných příslušníky dozorcí služby a eskortování osob ve výkonu vazby (dále jen „obviněný“) a osob ve výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „odsouzený“), při střežení a obraně objektů Vězeňské služby ČR (dále jen „objekt“) tak, aby byl zabezpečen účel výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody, pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství nebo Ministerstva spravedlnosti, v jiných místech výkonu a správy soudnictví a při činnosti státních zastupitelství a zajištěna bezpečnost pracovníků soudů, státních zastupitelství a ministerstva.⁴⁰

Složení eskortní směny je tvořeno příslušníky Vězeňské služby ČR, dalším členem je řidič služebního motorového vozidla, který je též příslušníkem Vězeňské služby ČR a je po dobu eskorty podřízený veliteli eskorty. Je-li eskorta prováděna více než jedním příslušníkem, je nutné určit velitele eskorty nebo velitele střežení.⁴¹

Eskorta je prováděna několika možnými způsoby. Je zde myšlena metoda jakou bude eskortovaný dopraven na místo určení. Prvním nejčastějším způsobem je bezpochyby přeprava eskortovaného pomocí motorových vozidel. Druhým způsobem je provedení pěší eskorty. Třetím nejméně používaným způsobem jsou eskorty zajišťované letecky.⁴²

3.1 Základní složení eskortní směny během eskorty

Při eskortování vězněných osob je zpravidla složení eskorty následující: velitel eskorty, člen eskorty, řidič motorového vozidla a je-li to nutné tak během přepravy do zdravotnického zařízení i zdravotnický pracovník věznice.

⁴⁰ KULA, L; *Nařízení č. 11 o vězeňské a justiční strážci*, Praha, 2006, s. 1. §1.

⁴¹ KULA, L; *Nařízení č. 11 o vězeňské a justiční strážci*, Praha, 2006, s. 19. §41.

⁴² KULA, L; *Nařízení č. 11 o vězeňské a justiční strážci*, Praha, 2006, s. 19. §43.

Velitel eskorty

„Velitel eskorty (strážný 1. nebo 2. třídy) je určován vedoucím oddělení nebo vrchním inspektorem strážní služby, při výkonu služby je nadřizený všem příslušníkům zařazeným v jeho eskortě.“⁴³

Jeho hlavní povinnosti při eskortách sloužících k umístění a přemístění obviněných a odsouzených k soudnímu jednání nebo do civilních zdravotnických zařízení jsou následující. Převzít a předat od vrchního inspektora jmenovitě eskortované osoby i s jejich zabezpečenými osobními spisy, identifikačními kartami a osobními věcmi, které mají eskortované osoby uloženy v eskortním vaku. Před samotnou eskortou musí dohlédnout na prověření totožnosti osob podle identifikačních karet, osobní prohlídky, poučit eskortované o jejich právech a povinnostech a prověřit přiložené donucovací prostředky. Před odjezdem a po příjezdu na určená místa musí před nástupem či výstupem eskortovaných zajistit kruhové střežení. Na místech, kde se bude eskortovaná osoba pohybovat, provede prohlídku těchto míst. Zajišťuje po celou dobu střežení této eskortované osoby. Provádí taková opatření, aby během vyhlášení rozsudku byla vytvořena maximální bezpečnost v soudní síni. Tato a některé další povinnosti jsou základní povinnosti velitele eskorty.⁴⁴

Eskorta do zdravotnického zařízení je rozšířena o informace, které ukládají veliteli eskorty povinnost zorganizovat střežení, z důvodu neustálého dohledu sloužícího pro zamezení krádeže léků a lékařského vybavení eskortovanou osobou. Přebírá a předává zdravotnickou dokumentaci ošetřujícímu lékaři.⁴⁵

Dalšími důležitými povinnostmi jsou povinnosti týkající se ohledně pracovišť, na kterých odsouzený vykonává svou činnost. Týká se to ohledně vnějšího pracoviště, kde se musí seznámit s vnějším pracovištěm, konkrétně se stavem technických prostředků, počtem a rozmístěním strážů a příslušnou dokumentací. Další pracovištěm jsou tovární haly, kde jsou povinnosti velitele eskorty obdobné, jako tomu je na vnějším pracovišti, s doplněním o pár upřesňujících informací.⁴⁶

I přes veškeré přípravy a kontroly se mohou během eskorty vyskytnout mimořádné události, které je velitel eskorty povinen určitým způsobem řešit. Jednou z těchto situací může být dopravní nehoda během eskorty. Při zranění, pokud to situace dovolí, velitel zajistí poskytnutí první pomoci, dále kruhové střežení. Může zažádat o

⁴³ KULA, L; *Narizení č. 11 o vězeňské a justiční stráži*, Praha, 2006, s. 54. §117.

⁴⁴ KULA, L; *Narizení č. 11 o vězeňské a justiční stráži*, Praha, 2006, s. 54-55. §118/1.

⁴⁵ KULA, L; *Narizení č. 11 o vězeňské a justiční stráži*, Praha, 2006, s. 56. §118/3.

⁴⁶ KULA, L; *Narizení č. 11 o vězeňské a justiční stráži*, Praha, 2006, s. 56-58. §119-120.

pomoc nejbližší věznici či Policii ČR, o zajištění náhradního vozidla pro dokončení eskorty, vyrozumět svého nadřízeného a zamezit přístupu nepovolaným osobám. Další mimořádnou událostí může být napadení eskorty, kdy velitel musí provést stanovená bezpečnostní opatření. Je povinen snažit se co nejrychleji přesunout eskortu z místa napadení, v případě neúspěchu je povinen zorganizovat obranu, potlačit odpor a snažit se dostat co nejrychleji do nejbližší věznice či útvaru Policie ČR. Při každé mimořádné události vyrozumí svého nadřízeného a sepíše o tom služební záznam.⁴⁷

Člen eskorty

Je příslušník Vězeňské služby ČR, který je podřízen veliteli eskorty a plní jeho příkazy. Například přikládání donucovacích prostředků eskortovaným dle stanoveného příkazu a nebezpečnosti eskortovaného. Předvádí eskortované za pomoci předváděcích řetízků. Střeží je po celou dobu, není-li eskortovaný umístěn do příslušné odkládací místnosti, nebo není-li k tomuto úkolu pověřena jiná osoba. Při výkonu služby používá stanovené donucovací prostředky. Použití donucovacích prostředků je zakotveno v zákoně č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky ve znění pozdějších předpisů, kde je stanoveno za jakých okolností a jakým způsobem lze použít donucovací prostředky.

Řidič motorového vozidla eskorty

Jeho hlavním úkolem je v pořádku a bezpečně dopravit celou eskortu na určené místo a zpět. Je také vyzbrojen střelnou zbraní a donucovacími prostředky. Ve stanovených případech může používat zvláštní výstražné zařízení, kterými jsou eskortní vozidla vybavena, značící přednost v jízdě jako je tomu u policie, záchranné služby a hasičů.

Zdravotnický pracovník

Při eskortách osob se zdravotními potížemi, může být během převozu využit zdravotnický pracovník věznice, který během převozu dohlíží na nemocného. Rozhodnutí o jeho přítomnosti při eskortě je na ošetřujícím lékaři, který své rozhodnutí vyznačí na zadní straně eskortního příkazu.⁴⁸

⁴⁷ KULA, L; *Narižení č. 11 o vězeňské a justiční stráži*, Praha, 2006, s. 58. §121.

⁴⁸ KULA, L; *Narižení č. 11 o vězeňské a justiční stráži*, Praha, 2006, s. 55. §118/2.

Výzbroj Vězeňské služby ČR

Výzbroj pro strážní službu, eskortu a justiční stráž:⁴⁹

- a) Střelné zbraně
 - 1) Pistole
 - 2) Revolvery
 - 3) Samopaly
 - 4) Brokovnice
 - 5) Pušky
- b) Donucovací prostředky- předváděcí řetízky, pouta, slzotvorný prostředek a obušek. Eskorta může mít toto doplněno o další donucovací prostředky.

3.2 Druhy a způsoby eskort

Druhy eskort jsou děleny podle účelu provedení eskorty obviněných a odsouzených na:⁵⁰

- a) k umístění a přemístění,
- b) k soudnímu řízení,
- c) do zdravotnických zařízení,
- d) na vnější pracoviště,
- e) k vyšetřovacím úkonům, na základě žádosti policejního orgánu nebo jiného oprávněného orgánu,
- f) k vyhoštění osob,
- g) v jiných oprávněných případech.

Rozeznáváme tři druhy eskort a to motorovým vozidlem, pěší eskorty a eskorty zajištěné letecky.

Při eskortě motorovým vozidlem se musí dodržovat tato pravidla:⁵¹

- a) počet osob pro přepravu se odvozuje od počtu míst k sezení v daném vozidle,
- b) o umístění eskortovaných ve vozidle rozhoduje velitel eskorty, je důležité dodržet pravidlo, že eskortovaný nesmí sedět přímo za řidičem,
- c) nástup do vozidla a výstup z vozidla provádějí eskortovaní v zástupu, přičemž eskorta tvoří kruhové střežení,

⁴⁹ KULA, L; *Nariadení č. 11 o vězeňské a justiční stráží*, Praha, 2006, s. 5. §9-10.

⁵⁰ KULA, L; *Nariadení č. 11 o vězeňské a justiční stráží*, Praha, 2006, §42.

⁵¹ KULA, L; *Nariadení č. 11 o vězeňské a justiční stráží*, Praha, 2006, §44/1.

- d) v průběhu celé jízdy vozidlem je eskortovaný bezprostředně střežen,
- e) dveře vozidel musí být zajištěny zevnitř,
- f) k provedení eskort se nevyužívají nákladní vozidla,
- g) na pokyn ředitele věznice se může zvýšit bezpečnost eskorty za pomoci doprovodných vozidel.

Pro výkon pěší eskorty se užívají následující pravidla:⁵²

- a) cíl této eskorty je v blízkosti věznice,
- b) je-li eskortován větší počet eskortovaných, eskorta probíhá v semknutém a organizovaném tvaru, přičemž nejméně nebezpeční eskortovaní jsou umístěni na začátku a konci řadu v tvaru,
- c) eskorta se pohybuje po pravé straně vozovky a je střežena zepředu, z obou stran a velitel eskorty se vždy nachází v zadu; provádí-li eskortu pouze dva eskortující, tak první jde v čele tvaru eskorty a velitel jde vzadu v takové vzdálenosti, aby měl přehled na obě strany tvaru,
- d) eskorta má povinnost být označena dle pravidel silničního provozu.

Letecká eskorta je vykonávána za pomoci konkrétních podmínek a situace, která stanoví odpovědný funkcionář.⁵³

„Při posilování bezpečnosti eskort k umístění a přemístění vězňených osob nebo osob umístěných v oddělení se zesíleným stavebně technickým zabezpečením lze využít i vozidel dalších věznic, včetně příslušníků, a to na základě písemné dohody ředitelů zainteresovaných věznic.“⁵⁴

3.3 Donucovací prostředky a použití střelné zbraně

Při použití donucovacích prostředků a střelné zbraně nemůžeme pouze spoléhat na legislativu, jak je to tam sepsáno, kdy může být použito a za jakých okolností. Záleží především na vyhodnocení situace samotným příslušníkem, který je později odpovědný za své jednání v určitých situacích. Donucovací prostředky slouží k ochraně příslušníka Vězeňské služby ČR, majetku a okolí před útočníkem. Nesmí být zneužity bezdůvodně, prospěchářsky proti nějaké osobě a ani jiným způsobem používány než k čemu jsou

⁵² KULA, L; *Narižení č. 11 o vězeňské a justiční stráží*, Praha, 2006, §44/2.

⁵³ KULA, L; *Narižení č. 11 o vězeňské a justiční stráží*, Praha, 2006, §44/4.

⁵⁴ KULA, L; *Narižení č. 11 o vězeňské a justiční stráží*, Praha, 2006, §44/5.

určeny. Jejich správné použití je legislativně zakotveno v zákoně č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráží ve znění pozdějších předpisů.

Donucovací prostředky

Donucovací prostředky jsou použity, pokud je to nutné k zajištění pořádku a bezpečnosti. Příslušník použije donucovací prostředky proti osobě, která ohrožuje život nebo zdraví, poškozujícím majetek, anebo se snaží násilím mařit účel výkonu trestu vazby nebo výkon trestu odnětí svobody. Dále můžou být uplatněny, jestliže osoba narušuje pořádek nebo bezpečnost ve věznici, budovách soudů, státních zastupitelství, ministerstva a dalších objektech, ve kterých se tato osoba naskytne.⁵⁵

Donucovacími prostředky pro obranu rozumíme hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobranou. Pro eskorty a předvádění to jsou předváděcí řetízky, pouta, poutací popruhy a pouta s poutacím opaskem. Dalšími důležitými donucovacími prostředky jsou slzotvorné prostředky, obušek, služební pes, vodní stříkač, zásahová výbuška, expanzní zbraně, úder střelnou zbraní, hrozba střelnou zbraní a varovný výstřel.⁵⁶

„Příslušník rozhoduje, který z donucovacích prostředků použije podle konkrétní situace tak, aby dosáhl účelu sledovaného služebním zákrokem. Přitom je povinen dbát, aby použití donucovacího prostředku bylo přiměřené účelu zákroku a aby jím nebyla způsobena újma zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti protiprávního jednání.“⁵⁷

Každé použití těchto donucovacích prostředků závisí dle situace, místa a charakteru osoby, na kterou budou použity. Je-li předváděná osoba, u které je obava ze špatného chování nebo je označena jako nebezpečná, může příslušník použít takové prostředky, aby splnili účel úkonu, jsou-li k tomu nezbytně nutné.⁵⁸

Použití střelné zbraně

Příslušník je oprávněn použít střelnou zbraň při plnění úkonů jen vyjimečně v případech, že je to nutné pro odvrácení přímo hrozícího nebo trvajícím útoku na jeho osobu nebo při útoku na jinou osobu, pokud je ohrožen život nebo zdraví. Dále může být použita k zamezení útěku osoby ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí

⁵⁵ ČESKO. Zákon 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, §17/1.

⁵⁶ ČESKO. Zákon 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, §17/2.

⁵⁷ ČESKO. Zákon 555/1992 o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, §17/3.

⁵⁸ ČESKO. Zákon 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, §17/5.

svobody ze střeženého objektu nebo při eskortě. Použití zbraně je přípustné za předpokladu, že ostatní donucovací prostředky by nebyly účinné.

Před samotným použitím střelné zbraně musí být osoba obeznámená příslušníkem, že v případě pokračování jeho protiprávního jednání, bude použita střelná zbraň. To neplatí v případech nezbytně nutných, u kterých zákrok nesnese odkladu. Každý příslušník musí mít na paměti, že použitím střelné zbraně nesmí ohrozit život a zdraví nezúčastněných osob.⁵⁹

Donucovací prostředky a použití zbraně mají také svá omezení na určité skupiny osob. Tato omezení se týkají hlavně osob mladších 15 let, těhotných žen a osob se zjevným zdravotním postižením. Dále pouze u žen se nesmí použít služebního psa a střelné zbraně, tato omezení neplatí v případech, že jejich protiprávní jednání bezprostředně ohrožuje život nebo zdraví příslušníka nebo jiné osoby a nebezpečí nelze odvrátit jinak, pak je možné použít střelnou zbraň nebo služebního psa.⁶⁰

Dojde-li situace do takové fáze, že je nutné použít donucovací prostředek nebo střelnou zbraň, je nutné, aby zasahující příslušník po skončení oné situace sepsal záznam o použití donucovacího prostředku nebo střelné zbraně. Jestliže došlo ke zranění, jakmile to okolnosti dovolí, je povinen poskytnout zraněné osobě první pomoc a zajistit lékařské ošetření. O každém použití donucovacího prostředku nebo střelné zbraně je příslušník povinen informovat svého nadřízeného.⁶¹

3.4 Dotazník a jeho funkce

Dotazník je vytvořen pro příslušníky eskortní směny. Jeho účelem je zaměřeni se na již probíranou problematiku týkající se eskort. Některé otázky byly inspirovány samotnými příslušníky eskortní směny. Dotazníkového šetření se účastnilo 15 příslušníků eskortní směny převážně z velké většiny z věznice Příbram.

⁵⁹ ČESKO. Zákon 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, §18.

⁶⁰ ČESKO. Zákon 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, §19.

⁶¹ ČESKO. Zákon 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky. In *Česká národní rada*. 1992, §20.

Dotazník:

Dotazník je dobrovolný a anonymní.

Vaše odpovědi potvrdíte zaškrtnutím čtverečku u nápisu.

1) Pohlaví?

- Muž
- Žena

2) Jak dlouho jste příslušníkem eskortní směny?

- Méně než 5 let
- 5 až 10 let
- 10 let a více

3) Kolik je Vám let?

- Méně než 30 let
- 30 až 45 let
- 45 let a více

4) Z hlediska bezpečnosti shledáváte Vaše povolání?

- Bezpečné
- Mírně nebezpečné
- Nebezpečné
- Vysoce nebezpečné

5) Domníváte se, že využívání eskorty?

- Klesá
- Nemění se
- Narůstá

6) Napomohlo by Vězeňské službě ČR a eskortě rozšíření lékařské specializace ve věznicích?

- Ano
- Ne

7) Napomohlo by resortu spravedlnosti a eskortě zavedení video soudnictví mezi věznicemi a soudy?

- Ano
- Ne

8) Spolupráce zdravotnictví s věznicemi je?

- Výborná
- Velmi dobrá
- Dobrá
- Špatná
- Velice špatná

9) Spolupráce soudů s věznicemi je?

- Výborná
- Velmi dobrá
- Dobrá
- Špatná
- Velice špatná

10) Myslíte si, že by z hlediska bezpečnosti napomohlo Vašemu povolání vybavení Tasery?

- Ano
- Ne

3.5 Vyhodnocení dotazníků

Zde je tabulka s vyhodnocením odpovědí na zadané otázky z dotazníku pro příslušníky eskortní směny.

Tabulka č.1⁶²

Vyhodnocení odpovědí z dotazníkového šetření.

Otázky	Odpovědi		
	Muži	Ženy	
Pohlaví?	13	2	
	Méně než 5 let	5 až 10 let	10 let a více
Jak dlouho jste příslušníkem eskortní směny?	11	2	2
	Kolik je Vám let?	Méně než 30 let	30 až 45 let
	8	4	3

⁶² Zdroj: Informace získané z vlastního dotazníkového šetření.

Z hlediska bezpečnosti shledáváte vaše povolání?	Bezpečné	Mírně nebezpečné	Nebezpečné	Vysoce nebezpečné	
	0	0	11	4	
Domníváte se, že využití eskorty?	Klesá		Nemění se		Narůstá
	0		10		5
Napomohlo by Vězeňské službě ČR a eskortě rozšíření lékařské specializace ve věznicích?	Ano			NE	
	15			0	
Napomohlo by resortu spravedlnosti zavedení video soudnictví mezi věznicemi a soudy?	Ano			Ne	
	15			0	
Spolupráce zdravotnictví s věznicemi je?	Výborná	Velmi dobrá	Dobrá	Špatná	Velmi špatná
	0	0	12	3	0
Spolupráce soudů s věznicemi je	Výborná	Velmi dobrá	Dobrá	Špatná	Velmi špatná
	0	0	11	4	0
Myslíte si, že by z hlediska bezpečnosti napomohlo Vašemu povolání vybavení Tasery?	Ano			Ne	
	15			0	

3.5.1 Vyhodnocení otázky č. 1-3 z dotazníku

Z prvních třech vyhodnocených otázek lze vydedukovat, že eskortu tvoří převážně muži do 30let. Nižší věková hranice může zapříčiňovat také dobu, po kterou jsou příslušníky eskortní směny, kde je znatelná převaha příslušníků, kteří nevykonávají službu u eskortní směny déle než 5 let. Věková hranice a doba trvání u eskorty může mít také dvě příčiny, které k tomu vedly. Jednou z nich je, že se jedná o jak fyzicky, tak

i psychicky náročné povolání, kdy je potřeba mít dobrou fyzickou a psychickou zdatnost. Dalším faktem, také mohou být nedávné změny ohledně výluhových příspěvků pro příslušníky. Velká spousta příslušníků odcházela s výluhovými příspěvky, buď na jinou pozici, nebo na méně náročné zaměstnání. To bylo zřetelně vidět jak u členů Vězeňské služby ČR, tak i u příslušníků Policie ČR.

3.5.2 Vyhodnocení otázky č. 4 z dotazníku

Čtvrtá otázka na bezpečnost povolání má jasné vyhodnocení. Většina příslušníků eskortní směny shledává svou práci za nebezpečnou. Její nebezpečí spočívá nejen v práci s mnohdy nebezpečnými osobami, ale také přítomností vystavení se různým nakažlivým nemocem. Ve věznicích se nemoci roznášejí kvůli vysoké kulminaci osob rychle. Máme tím na mysli například žloutenku, která se velice často objevuje u vězňených osob. Dále tito lidé přicházejí do styku s lidmi bez domova nebo osobami s různými přenosnými nemocemi. I tento pohled může zapříčinit, že toto povolání můžeme zařadit jako nebezpečná povolání.

3.5.3 Vyhodnocení otázky č. 5-7 z dotazníku

Pátá, šestá a sedmá otázka na sebe navazují, protože se týkají samotné problematiky eskorty z pohledu finančního i personálního. Jedna třetina se domnívá, že využívání eskort narůstá, ačkoliv se nárůst eskort může jevit jako malé číslo, klesání eskort neoznačil nikdo. Otázka ohledně rozšíření lékařské specializace ve věznicích měla 100% pozitivní hodnocení a její výsledek bude úžeji vyhodnocen v kapitole 5. Osmá otázka ohledně video soudnictví, které mělo taktéž 100% pozitivní hodnocení a mohlo by být do budoucna řešením pro snížení finančních i personálních nákladů, jak ze strany věznic, tak i ze strany soudů. Samotné video soudnictví je inspirováno video konferencemi, které se stávají běžnou součástí firem a umožňují tak efektivnější práci.

3.5.4 Vyhodnocení otázky č. 8-9 z dotazníku

Otázky osm a devět budou podrobněji probrány v kapitole 6, kde budou prakticky demonstrovány v grafech týkající se spolupráce zdravotnictví a soudů s věznicemi.

3.5.5 Vyhodnocení otázky č. 10 z dotazníku

Desátá otázka zaměřená na Tasery měla také 100% pozitivní hodnocení. Jejich využití ve světě ve věznicích je dosti veliké. Jako inspirace může být Kanada, která již roku 2007 vyzkoušela ve dvou svých věznicích využití Taserů.

Mluvíme zde o zbrani, která vystřelí dva háčky, které se zapíchnou do kůže a přes dráty, které jsou k háčkům přidělaný, vyšle elektrický šok do osoby o síle 50 tisíc voltů. Šokem, kterým bude zasažena osoba, dostane osobu do svalové křeče a skácí se k zemi. Její výhodou je, že se dá použít na dostatečnou vzdálenost a neohrozí osoby okolo, jako je tomu u střelné zbraně. Další výhodou shledávám v lepší manipulaci se zasaženou osobou, nemůže tak dojít k poranění v důsledku použití donucovacích prostředků, jako u chvatů, hmatů a použití obušku. Tudíž shledávám tuto zbraň bezpečnou nejen pro příslušníky eskortní služby, ale i pro všechny příslušníky Vězeňské služby ČR, zúčastněné osoby a z úhlu pohledu i pro samotnou zasaženou osobu. Jelikož se tato zbraň stává součástí většiny světových věznic, lze v ní najít veliký přínos pro bezpečnost ve věznicích ČR.⁶³

⁶³ *Tasery-taser produkt* [online]. 2012, souhrn[cit. 8.Ledna 2013]. Dostupný z WWW : < <http://www.taser.cz/Menu-TASER-produkty-Statni-bezpecnostni-sbory-Souhrn/131/>>.

4. Pokusy o útěk a útěky osob z výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody a při eskortách

Každé vězeňské zařízení je vybaveno určitými prvky, které odděluje osoby uvnitř věznice od okolního světa. Máme tím na mysli opatření, která se snaží znemožnit osobám ve výkonu vazby a osobám ve výkonu trestu pokus o útěk nebo pokus o osvobození. Věznice jsou proto vybaveny oplocením, vysokými zdmi, ostnatými a žiletkovými dráty, mřížemi, kamerovým systémem a dalšími pomocnými prvky, které mají působit, jak preventivně, tak i represivně.

Pokusem o útěk se rozumí, že osoba se snaží osvobodit a uprchnout z určitého místa, bez přímé pomoci jiné osoby.

Pokusem o osvobození se rozumí, že osobě je v tomto pokusu přímo napomáháno jinou osobou.

Během eskorty musí být ostražitost na eskortované osoby větší, z důvodu opuštění ochranných zdí věznice. Vězněná osoba se dostává mimo ochranné zdi věznice a její naděje na provedení pokusu o útěk narůstá. I přes veškeré snahy nelze nikdy zaručit stoprocentní jistotu, že některá z těchto závažných situací nemůže nastat.

4.1 Pokusy obviněných a odsouzených o útěk při eskortě za rok 2006-2010⁶⁴

Tyto pokusy o útěky byly poznámkově získány během praxe ve věznici Příbram z důvodu porovnání, zda by zde mohlo být v těchto situacích použito Taserů a zvýšila by se tak bezpečnost během těchto mimořádných situacích.

Dne 28. 2. 2006 byla uvalena vazba na obviněného, který ji neunesl a pokusil se utéci z jednacích síní. Jeho pokus o útěk ke dveřím byl zastaven velitelem eskorty, který s pomocí příslušníka eskorty a příslušníka justiční stráže onoho pachatele zadrželi a použili proti němu donucovací prostředky, chmaty, hmaty a nasazení pout. Při tomto incidentu nebyl nikdo vážně zraněn. Během tohoto pokusu je značná možnost pro

⁶⁴Zdroj: Informace získané z materiálů zpracovaných na GŘ VSČR.

uplatnění Taseru, z důvodu omezení použití služební zbraně kvůli bezpečnosti okolních osob.

Dne 10. 5. 2006 došlo k pokusu o útěk jednoho ze dvou obviněných, kteří byli eskortováni do nemocnice Na Bulovce, z důvodu nemoci klasifikované jako přímo ohrožující život a zdraví. První odsouzený byl již po zdravotním zákroku střežen a připraven na cestu v sanitním voze. Druhý při cestě k vozu vyskočil z vozíku a začal prchat suterénem. Jeho snahy byly však již po pár metrech zmařeny eskortujícími příslušníky. Odsouzený musel být v eskortním vozidle připoután, aby nedošlo k dalšímu incidentu. Zbytek eskorty do vězeňské nemocnice proběhl bez komplikací. Při tomto incidentu nebyla ani jedna ze stran zraněna. Zde by zcela jistě mohl být užít Taser, jelikož opět byla zde omezená možnost použití služební zbraně.

Dne 26. 5. 2007 se odsouzený pokusil o sebevraždu formou oběšení na kusu prostěradla a musel být převezen do civilního zdravotnického zařízení. První pomoc mu poskytl zasahující příslušník Vězeňské služby ČR a poté lékař věznice. Při cestě z nemocničního zařízení k vozu, během uvolnění předváděcích řetízků, strčil odsouzený do příslušníka Vězeňské služby a dal se na útěk. Ani přes výzvu k zastavení nehodlal prchající se dobrovolně vzdát. Marný pokus o útěk odsouzeného byl překažen již po 10 metrech, kdy byl odsouzený dostihnout a byly proti němu použity donucovací prostředky. Po návratu do příslušné věznice byla odsouzenému nařízena zvýšená kontrola a samostatná cela. Celý tento incident proběhl ze všech stran Vězeňské služby řádně a v souladu s pravidly eskortování. Tato situace se opětovně stala v budově a příslušníci zde opět nemohli použít služební zbraň, tím pádem by zde Taser bezpochyby našel své uplatnění.

Dne 4. 2. 2008 byla prováděná příslušníky eskorty z věznice Kolová u Kynšperka eskorta v prostorách polikliniky v Sokolově. U výtahu byla přepadena eskorta neznámou osobou, která k nim přistoupila zezadu a ohrožovala příslušníky krátkou střelnou zbraní. Příslušníkům bylo nařízeno odevzdat služební zbraně odsouzenému. Útěk pokračoval směrem k východu z nemocnice, kde bylo připraveno vozidlo spolupachatele, kterým ujeli. O události byla velitelem eskorty okamžitě vyrozuměna Policie ČR, ředitel příslušné věznice. Dle uvedení médií byl odsouzený a neznámý pachatel předem domluveni prostřednictvím mobilního telefonu, který byl

nalezen u odsouzeného v cele. Zde by použití Taseru nenalezlo své uplatnění, jelikož byla eskorta ohrožována střelnou zbraní.

Dne 10. 11. 2009 došlo k napadení eskorty v plzeňském zdravotním zařízení. Tříčlenná eskorta doprovázela odsouzeného, načež před ně znenadání předstoupila žena s namířenou krátkou střelnou zbraní. Pod pohrůžkou použití této střelné zbraně byli příslušníci donuceni sejmutout odsouzenému předváděcí řetízky, který se dal hned na útěk, následovaný ženou stále ohrožující střelnou zbraní příslušníky. Po opuštění pavilonu věznice se dala eskorta do pronásledování onoho prchajícího páru, který mířil k parkovišti přes silnici. Pár nedbal žádné výstrahy a došlo i k výstřelu ze strany prchajících. Nakonec se páru podařilo ujet osobním vozidlem. Po ověření zda nedošlo ke zranění eskortujících příslušníků, informoval neprodleně velitel eskorty operační středisko příslušné věznice, přímého nadřízeného a Policii ČR. Prchající pár byl druhého dne nalezen v Hajanech nedaleko Strakonice Policií ČR. Odsouzený při zásahu spáchal sebevraždu a žena při pokusu o útěk byla postřelena a s vnitřním krvácením převezena do nemocnice. Opětovná situace, při které byla eskorta napadena střelnou zbraní a Taser by zde postrádal své uplatnění.

Dne 3. 2. 2010 při přestávce soudního líčení byli napadeni příslušníci Vězeňské služby vazebně stíhaným mužem. Ten požádal o možnost návštěvy WC z důvodu vykonání potřeby. Z tohoto důvodu mu byly sejmuty pouta. Muž poté nejprve napadl příslušníka verbálně a následovně i fyzicky. Proti muži bylo použito donucovacích prostředků. Toto napadení se obešlo bez zranění. Zde by zcela jistě mohlo být použito donucovacího prostředku Taseru, protože při napadení zasahujícího příslušníka mohlo dojít k jeho zranění a použitím Taseru by se toto riziko snížilo.

Dne 25. 10. 2010 uprchl odsouzený z odkládací cely na soudě v Prostějově. Odsouzený odstranil ochranné pletivo a po otevření okna se mu podařilo vykopnout okenní mříž. Po vyskočení z okna se dal na útěk soudním dvorem a po překonání zdi ohraničující soudní dvůr zmizel v ulicích města. Jakmile byl útěk zjištěn, byla informována Policie ČR, která uzavřela ulice a nasadila i služebního psa. Odsouzený byl po určité době dopaden Policií ČR a předán zpět do příslušné věznice. Při tomto útěku by Taser jako donucovací prostředek nenalezl uplatnění.

Dne 24. 12. 2010 byla provedena zdravotní eskorta, během které požadoval odsouzený povolení vykonání potřeby na WC. Velitel eskorty jeho žádosti vyhověl a odvedli jej na toaletu, kde mu byly sejmuty pouta. Při umývání rukou se odsouzený pokusil utéci proklouznutím mezi dvěma příslušníky eskorty, kteří však zareagovali rychle a povalili jej na zem a za použití donucovacích prostředků odsouzeného opět spoutali. Odsouzený po zbytek zdravotní eskorty nekladl žádný odpor. Během incidentu nebyl žádný z příslušníků eskortní směny zraněn, pouze odsouzený měl lehká zranění v oblasti hlavy, která mu byla na místě ošetřena. Zde by Taser zcela jistě našel své uplatnění.

Můžeme konstatovat, že tolik pokusů o útěk za rok 2006-2010 nebylo a převážná většina eskortovaných skončila nakonec zpět ve věznicích díky příslušníkům provádějících eskortu a spolupráci Policie ČR.

Z hlediska problematiky eskortování osob ve výkonu vazby a osob ve výkonu trestu odnětí svobody lze definovat, že provádění eskorty je zcela jistě nebezpečné povolání. I přes fakt, že během pokusů o útěk nebyl žádný z příslušníků zraněn, mohlo by vybavení Tasery zcela jistě zvýšit úroveň jejich bezpečnosti. Nachází-li se eskorta uvnitř budovy, kde je výskyt civilních obyvatel, je příslušník značně omezen v použití některých donucovacích prostředků, které v takovém místě nemůže použít. Tasery lze v takovýchto situacích použít bez obav, že by mohlo být ublíženo jiným osobám. Většina zde zaznamenaných pokusů o útěk proběhly právě v budovách, kde by se dal tento donucovací prostředek zcela jistě uplatnit.

Tabulka č. 2⁶⁵

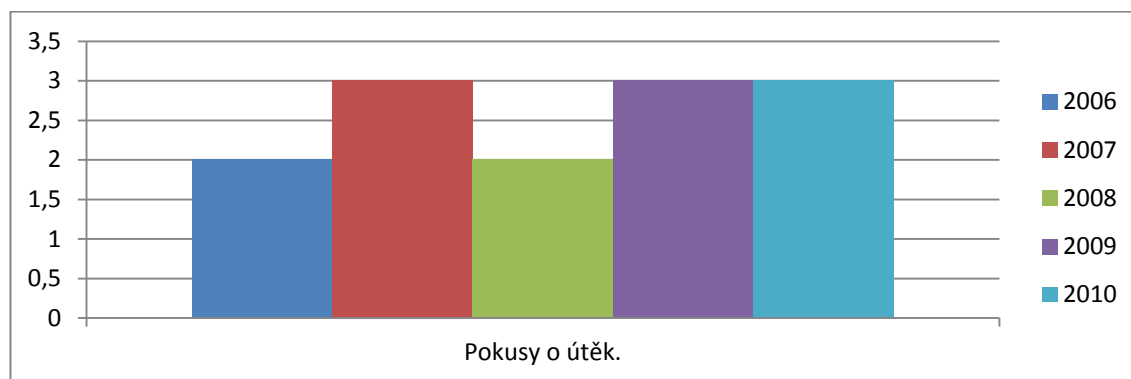
Zachycení pokusů o útěk a útěků během eskorty za roky 2006 až 2010.

Rok.	2006	2007	2008	2009	2010
Pokusy o útěk.	2	3	2	3	3

⁶⁵ Zdroj: Informace získané z materiálů zpracovaných na GŘ VSČR.

Graf č. 1⁶⁶

Tento graf znázorňuje pokusy o útěk za rok 2006 a 2010 během eskorty.

Dle výsledků získaných z dotazníku od příslušníků eskortní směny na téma Tasery, tak i v tomto výzkumu je zcela jistý možný přínos pořízení Taserů ke zvýšení bezpečnosti během eskorty. V pěti případech z osmi by mohlo být využito tohoto donucovacího prostředku bez obavy zranění jiné osoby, jako by tomu bylo u použití služební zbraně.

Tasery nemohly být použity ve dvou případech, kdy eskortní směna byla napadena krátkou střelnou zbraní, která byla myšlena jako pistole. Pistole je palná zbraň, která se při střelbě drží jednou rukou.⁶⁷

4.2 Výroční zprávy za rok 2010-2012

Výroční zpráva za rok 2010 z hlediska bezpečnosti

Během rok 2010 bylo eskortováno do zdravotnických, k orgánům činných v trestním řízení a podobných zařízení celkem 140 606 vězňů. Takto vysoké číslo přináší velikou zátěž jak z hlediska bezpečnosti, tak i z hlediska finančního. Jedním z hlavních úkolů pro tento rok bylo zajistit větší bezpečnost střežených objektů vězeňské služby, zajistit bezpečnou realizaci všech druhů eskort a pokusit se o co nejmenší průnik nepovolených předmětů do střežených objektů. Z hlediska bezpečnosti ve střežených objektech byla generální komisí přijata technická a organizační opatření. Pro technická opatření tomu bylo pořízení detektorů mobilních telefonů a pro organizační opatření bylo zaměřeno se co nejvíce na průnik nepovolených předmětů, mobilních telefonů a častější generální prohlídky a preciznější osobní prohlídky

⁶⁶ Zdroj: Informace získané z materiálů zpracovaných na GŘ VSČR.

⁶⁷ ŽUK, A. B. *Zbraně a revolvery*. Praha-Libuš 2003, s11.

vězněných osob. Tento rok bylo zadrženo 131 mobilních telefonů zneužitých vězňeny osobami. Již samotný graf nám ukazuje, že určitá opatření jsou nutná, kvůli neklesajícím hodnotám pokusů o útěk od roku 2006-2010.⁶⁸

Pro zlepšení těchto opatření je i důležitá inovace přístrojů ve věznicích. Bohužel to se odvíjí od finančních možností státu. Velké množství věznic pracuje s desítky let zastaralými operačními středisky, další zmíněnou komplikací jsou špatné stavy eskortních vozidel, u kterých se množí závady během eskortování a zastaralá výzbroj příslušníků. To vše souvisí s celkovou bezpečností.⁶⁹

S tímto souvisí i dotazníkové vyhodnocení, z kterého zřetelně plyne, že vybavení Tasery by mohlo být řešením pro zlepšení bezpečnosti příslušníků a mohlo by se stát do budoucna běžnou výzbrojí všech příslušníků Vězeňské služby ČR.

Výroční zpráva z hlediska bezpečnosti pro rok 2011

Pro rok 2011 bylo eskortováno do zdravotnických, k orgánům činných v trestním řízení a podobných zařízení celkem 141 979 vězňů. Je to zdánlivě nepatrný nárůst o 1 373 vězňů, ale přesto to značí růstovou tendenci a narůstající využívanost příslušníků eskortní směny. To také dokazují hodnoty z dotazníku, kde nebylo ani jednou označeno, že využívání eskortní směny klesá.⁷⁰

Z hlediska bezpečnosti byla přijata stejná opatření, jako tomu bylo u roku 2010, kdy generální komise přijala opatření týkající se sřežených objektů, provádění eskort a zaměření se na zamezení průniku nepovolených předmětů do věznice. Tento rok byl zadrženo celkový počet 488 mobilních telefonů, přičemž přímo ve 277 případech bylo prokázáno zneužití vězňeny osobami a byly nalezeny přímo v prostorách věznice. Dalším zvláště závažným nepovoleným předmětem, který se i přes všechny snahy

⁶⁸ *Vězeňská služba ČR- Úřední deska*[online]. 2012 – výroční zpráva 2010. [cit. 10. Března2013] Dostupný z http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Uredni%20deska/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20VS%20C4%8CR%20za%20rok%202010.pdf.

⁶⁹ *Vězeňská služba ČR- Úřední deska*[online]. 2012 – výroční zpráva 2010. [cit. 10. Března2013] Dostupný z http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Uredni%20deska/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20VS%20C4%8CR%20za%20rok%202010.pdf.

⁷⁰ *Vězeňská služba ČR- Úřední deska*[online]. 2012 – výroční zpráva 2011. [cit. 10. Března2013] Dostupný z http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Uredni%20deska/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20VS%20C4%8CR%20za%20rok%202011.pdf.

Vězeňské služby ČR dostane přímo k vězněným osobám, jsou omamné a psychotropní látky. Tyto látky nabourávají samotnou bezpečnost ve věznicích, z důvodu, že negativně mohou působit na lidské chování a rozpoznávací schopnosti. Během tohoto roku 2011 byly také zaznamenány tři pokusy o útěk. To znamená, že pokusů o útěk neubývá, tak zůstaly na své úrovni.⁷¹

Výroční zpráva z hlediska bezpečnosti pro rok 2012

Pro rok 2012 bylo eskortováno do zdravotnických, k orgánům činných v trestním řízení a podobných zařízení celkem 145 478 vězněných osob. To znamená, že je zde opět zaznamenán nárůst oproti předešlým rokům a to o 3499 vězněných osob než tomu bylo v roce 2011. Tento rok 2012 byla přijata opět stejná bezpečnostní opatření, jako tomu bylo roku 2010 a 2011. Týkala se bezpečnosti střežených objektů, bezpečnosti realizace všech eskort a zamezení nepovoleným předmětům ve věznicích. Během roku 2012 bylo zajištěno 262 mobilních telefonů, které byly kvalifikovány jako zneužitě vězněnými osobami. Velikým průlomem v bezpečnosti bylo, že tento rok nedošlo k žádnému pokusu o útěk. To značí veliký úspěch pro celé vězeňství. Bohužel je zde závažný fakt, že nárůst využívání eskortní směny od roku 2010 do roku 2012 je o celých 4 872 vězněných osob.⁷²

Tabulka č. 3⁷³

Zachycení celkového počtu eskortovaných osob a zadržených zneužitých telefonů za roky 2010-2012.

	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Zneužitých mobilních telefonů.	131	277	262
Celkový počet eskortovaných	140 606	141 979	145 478

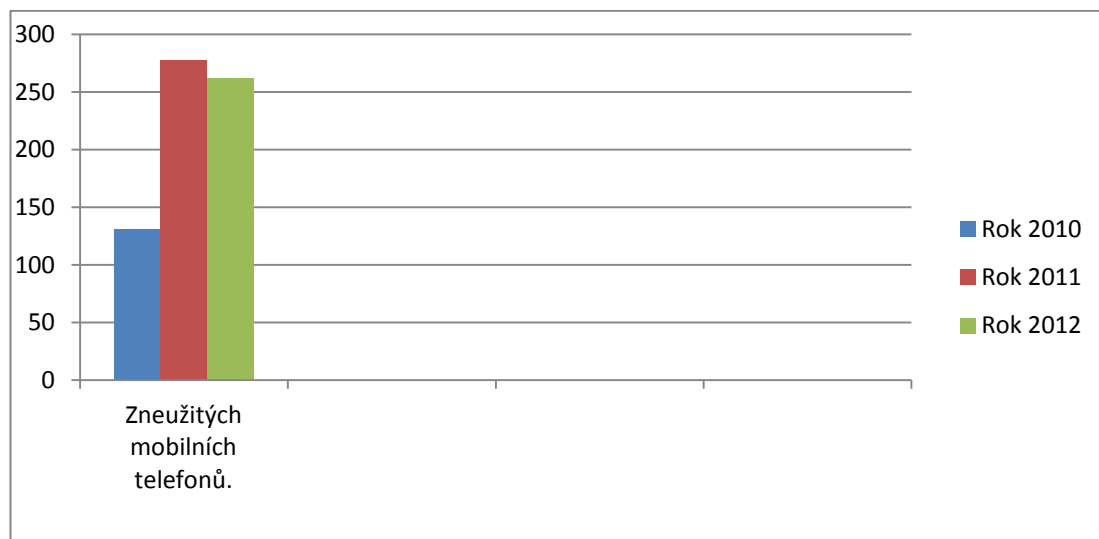
⁷¹ *Vězeňská služba ČR- Úřední deska*[online]. 2012 – výroční zpráva 2011. [cit. 10. Března2013] Dostupný z http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Uredni%20deska/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20VS%20C4%8CR%20za%20rok%202011.pdf.

⁷² *Vězeňská služba ČR- Úřední deska*[online]. 2012 – výroční zpráva 2012. [cit. 10. Března2013] Dostupný z http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Uredni%20deska/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20VS%20C4%8CR%20za%20rok%202012.pdf.

⁷³ Zdroj: Vlastní výzkum.

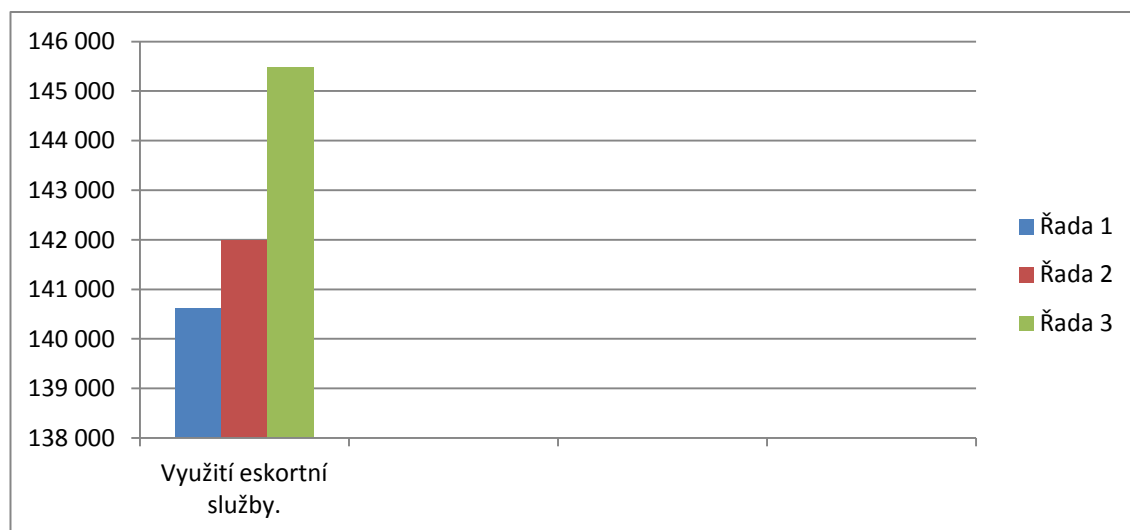
Graf č. 2⁷⁴

Zde je graficky znázorněné sledování počtu zadržovaných mobilních telefonů zneužitých vězňenými osobami za rok 2010 až 2012.

Graf č. 3⁷⁵

Zde je graficky znázorněné zaměření na sledování počtu uskutečněných eskort vězňených osob za roky 2010 až 2012.

Zřetelným faktem, jak je vidět na grafu č.3, ohledně využívání eskorty za roky 2010 až 2012, je zcela jistý nárůst výjezdů eskortní směny. Tento graf se týká problematiky eskortování osob ve výkonu vazby a osob ve výkonu trestu odnětí

⁷⁴ Zdroj: Vlastní výzkum.

⁷⁵ Zdroj: Vlastní výzkum.

svobody, kdy je zřejmé navýšení nároků na eskortu související, jak ohledně finanční, tak i ohledně personální situace. Nárůst eskortovaných osob za tuto dobu je zhruba 3,5%, což se podepisuje i na rozpočtu věznic. Nicméně se také musí zohlednit zvyšování cen fosilních paliv, která jsou důležitá pro celou eskortu, protože nejčastější formou eskorty je eskorta motorovým vozidlem. Ke zmírnění četnosti eskort by mohlo napomoci zavedení video soudnictví, které by probíhalo mezi věznicemi a soudy v celé ČR.

6. Spolupráce s ostatními orgány veřejné správy

Přesnější definicí orgánu veřejné správy máme na mysli, nejčastěji spolupracující orgány s Vězeňskou službou ČR. Tyto orgány si rozdělíme do tří sekcí, kde budou postupně teoreticky zaznamenány jejich úkoly a samotná spolupráce s eskortní směnou. Prvním orgánem bude oblast soudnictví, kde bude také využito poznatků získaných z dotazníků pro příslušníky eskortní směny. Jako druhý orgán bude zdravotnictví, které bude také zaznamenáno stejným způsobem, jako je tomu u soudů. Posledním orgánem spolupráce je Policie ČR a příslušníků eskortní směny za pomoci rozboru příslušné literatury, pro zachycení jejich spolupráce.

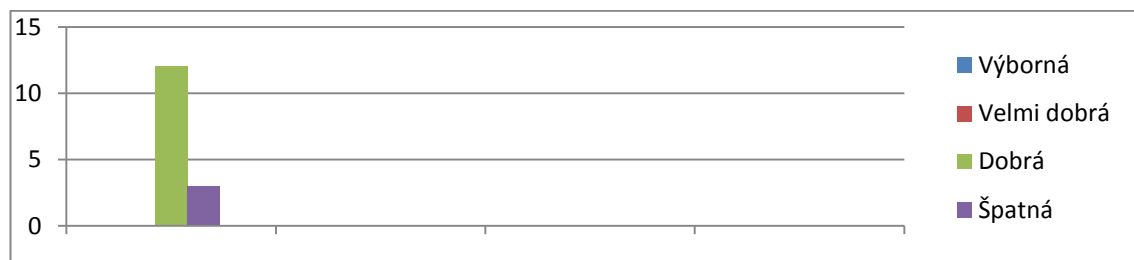
6.1 Spolupráce soudnictví s eskortní směnou

Samotná spolupráce mezi eskortní směnou a soudy spočívá v dopravování osob ve výkonu vazby a osob ve výkonu trestu odnětí svobody z věznic nebo vazebních věznic k příslušným soudům, které budou s vězněnými osobami jednat. Eskortování je častý fenomén, který slyšíme jak z médií, tak i osobně se s tím můžeme setkat v budovách soudů. Rostoucí počty těchto osob ve věznicích, znamenají také rostoucí využití eskortní směny, z důvodu domáhání se svých práv ze strany vězněných osob např: přeřazení do jiného typu věznice nebo žádost o podmíněné propuštění. Uvedené žádosti patří k nejvíce zatěžujícím záležitostem vůči eskortní směně. Tyto eskorty jsou hrazeny státem, stejně jako výdaje za soudní proces, tudíž je zde veliká námaha nejen na eskortní směnu, ale i na zatížení celého státu, jak z pohledu financí, tak i z pohledu lidských zdrojů.

V případě těchto eskort by se daly najít úspory celkových nákladů tím, že by soudci v maximální míře využívali k těmto jednáním soudní síně věznic. Přesto toto není natolik časté, aby klesala statistika eskortování.

Graf č. 4⁷⁶

Týkající se vyhodnocení dotazníku na otázku úrovně spolupráce eskortní směny se soudy.

Většina příslušníků shledává spolupráci dobrou a tři příslušníci označili spolupráci jako špatnou. Tento výsledek jednoznačně svědčí, že na této spolupráci by se dalo ledacos zdokonalovat, aby došlo k zefektivnění spolupráce.

Jednou z možných alternativ shledávám zavedením video soudnictví, které by fungovalo obdobně, jako je tomu u video konferencí mezi firmami. Celý systém by stál na vytvoření serveru, který by propojoval soudní budovy s věznicemi, jak opticky, tak i zvukově. Odsouzení by se mohli dále jen předvádět do místností vybavené kamerami a záznamem zvuku přímo ve věznici a jednání by se mohlo vést takto na dálku s příslušným soudem, který by byl vybaven obdobně jako věznice. Došlo by zajisté k zmenšení počtu eskort, pokusů o útěk během eskorty, zmírnění nákladů věznic vynaložených na eskortování z hlediska fosilního paliva, opotřebovávání materiálu a personálního využívání.

Jednou z komplikací tohoto zavedení jsou značné počáteční náklady pro vytvoření veškerého zařízení a uvedení do provozu. Náklady by se opětovně vracely samozřejmě až po uplynutí pár let, přesto po jisté době by tato investice mohla sklízet dobrý ohlas nejen pro české vězeňství, ale mohlo by se stát i inspirací pro ostatní věznice ve světě. Domnívám se, že zpočátku by se tento systém mohl zkusit zavést u nejčastěji využívané věznice a soudu a statisticky zaznamenávat úspěšnost tohoto opatření během jednoho roku. Proběhlo-li by vše v pořádku a došlo by k prokázání finančních úspor, mohlo by se plánovat rozšiřování tohoto systému do dalších věznic.

⁷⁶Zdroj: Informace získané z vyhodnoceného dotazníku.

Veškeré tyto návrhy jsou čistě hypotetické plynoucí z dotazníkového šetření, založené na odpovědích příslušníků eskortní směny, kteří se s touto problematikou setkávají každý den a shledávají tyto návrhy přínosné pro výkon jejich služby.

6.2 Spolupráce zdravotnictví s eskortní směnou

Spoluprací se zdravotnictvím máme na mysli eskortování osob ve výkonu vazby a osob ve výkonu trestu odnětí svobody do nejbližšího civilního zdravotnického zařízení a samotný průběh doby strávené v tomto zařízení. Eskorta do zdravotnických zařízení patří k velice častým činnostem a eskortované osoby se dostávají do přímé blízkosti civilního obyvatelstva. Do civilních zdravotnických zařízení se musí eskortovat vždy, kdy lékař ve věznici tuto eskortu nařídí z důvodu vyšetření odborným lékařem. Vězeňská služba ČR disponuje dvěma nemocnicemi, které jsou součástí Vazební věznice Praha Pankrác a VVaÚpZD Brno. Bohužel kapacita a vytíženost těchto vězeňských zdravotnických zařízení nedostačuje počtu vězněných osob, proto se musí v hojné míře využívat civilních zdravotnických zařízení. Bezesporu se zde jedná o výrazný nárůst nebezpečí pokusu o útěk či osvobození jak jsme se mohli přesvědčit v předchozí kapitole.

Graf č. 5⁷⁷

Týkající se vyhodnocení dotazníku na otázku úrovně spolupráce eskortní směny se zdravotnictvím.

⁷⁷ Zdroj: Informace získané z vyhodnoceného dotazníku.

Jak může vyzorovat z vyhodnoceného dotazníku, tak čísla jsou obdobná, jako je tomu u spolupráce se soudy. Časté využití tohoto druhu eskorty a samotné zvýšení nebezpečnosti může mít také negativní vliv na výsledek tohoto hodnocení.

Jedním z návrhů na zlepšení této situace může být rozšíření lékařské specializace ve věznicích. Máme tím na mysli veliké věznice, ve kterých by toto rozšíření mohlo napomoci ke snížení počtu výjezdů eskorty. Jedná se o dlouhodobější a finančně náročnější investici, u které by se prokázalo až po delší době zda se jednalo o dobré řešení či špatné.

Dalším možným způsobem jak zlepšit tuto spolupráci by mohlo být zavedení vyhrazených určitých dnů na jednotlivých odděleních ve zdravotnictví. Řekněme, že pondělní dopoledne by se vyhradila určitá ambulance pro eskorty, tudíž by celé dopoledne ta daná ambulance odbavovala pouze eskortované osoby, které by se mohli brát i ve větším počtu. To by mohlo také zmírnit množství eskort a tím pádem by mohlo dojít k úsporám materiálním, finančním a i z hlediska lidských zdrojů. Dalším důležitý přínos lze shledat z hlediska bezpečnosti, jelikož by se v příslušné ambulanci nevyskytovalo civilní obyvatelstvo.

6.3 Spolupráce Policie ČR s eskortní směnou

Spolupráce Policie ČR není pouze s eskortní směnou, ale také s celou Vězeňskou službou. Tím máme na mysli, že Policie ČR se podílí s Vězeňskou službou ČR na předcházení a odhalování trestné činnosti osob ve výkonu vazby a osob ve výkonu trestu odnětí svobody.

Spolupráci s eskortní směnou můžeme zažít na vlastní oči nebo o ní slýcháme v médiích. Jejich celá spolupráce byla dobře viděna na přepravě zřejmě nejslavnějšího doživotně odsouzeného vězně v České republice Jiřího Kajínka. Veškeré eskorty po jeho dopadení doprovázela vozidla Vězeňské služby ČR vozidla Policie ČR. Dále uzavírala okolí míst, kam byl Jiří Kajínek převážen, aby zamezili vniku nepovolaných osob a co nejvíce zabezpečili okolí před samotným Jiřím Kájínkem, kterému se již podařilo uprchnout z nejtřežnější věznice. Veškerá tato opatření, formace příslušníků a způsob jakým se bude každá zvláště nebezpečná osoba přepravovat je čistě služební záležitost, kterou znají pouze příslušníci eskortní směny a Policie ČR. Tyto osoby

mohou přepravovat pouze příslušníci určení pro eskorty zvláště nebezpečných osoba a jsou k tomu speciálně vycvičeni.

Jednou z dalších velmi důležitých spoluprací je pátrání po vězni na útěku. Vězeň na útěku je pro Policii ČR definován jako nebezpečný pachatel trestného činu a obvykle jde o skutečnost nemožnosti ověřit si policistou, o jakého vězně jde.⁷⁸

Další jejich spolupráce byla probírána již výše, kdy napomáhají eskortní směně, nastane-li nějaká mimořádná situace během eskorty. Je tím myšleno například porucha vozidla eskortní směny, napadení eskortní směny, uzavírání okolí mimořádné události a podobné již zmiňované zákroky.

⁷⁸ NÁCHODSKÝ, Z. *Taktika policejní akce*. Praha 1993, s 5.

Závěr

Rozvíjející se moderní společnost a zlepšení veškerého zabezpečení pro pokojný život občanů se stále potýká s osobami pokoušejícími se poškodit státem chráněné zájmy. Tyto osoby způsobují občanům obavu o jejich majetek, zdraví a dokonce i životy. Tak jako se lidské tělo brání škodlivinám, tak i stát vede boj s tímto negativním jevem postihujícím každou zemi světa. Nedílnou součástí tohoto boje je potrestání pachatelů trestných činů, působení represivně na potenciální pachatele a ochrana občanů před takovými osobami. Pokud soud uloží trest odnětí svobody, nastupuje činnost Vězeňské služby ČR. Jejím úkolem není pouze zajistit střežení těchto osob, ale také využívat poznatků vědního oboru penologie pro zamezení opětovného páchání trestné činnosti, pomoci začlenění se zpět do společnosti a co nejlepším výchovným způsobem působit na tyto osoby.

Vězeňská služba ČR provádí zajištění výkonu zadaného trestu, dále poskytuje ochranu pro společnost před osobami ve výkonu vazby a osobami ve výkonu trestu odnětí svobody. Sřeží tyto osoby, aby se nemohly volně pohybovat mezi řádnou společností. Vytváří programy zacházení s vězni pro jednotlivé odsouzené, aby bylo dosaženo účelu trestu, a na základě znaleckých posudků se přistupuje ke každé této osobě s individuálním přístupem a jednáním.

Vězeňská služba ČR provádí z převážné většiny eskortování osob do zdravotnických zařízení a k soudům. Tuto činnost ve Vězeňské službě ČR vykonává eskortní služba, která tyto služební úkoly naplňuje. Tato služba poskytovaná eskortními směnami rok od roku značně narůstá, jak je tomu vidět na výsledcích z počtu eskortovaných za poslední tři roky. Pro zmírnění a zamezení takto rapidnímu nárůstu, jsou zde navrhované opatření, které mají za úkol regulovat tyto počty výjezdů jak k soudům, tak i do civilních zdravotnických zařízení. Zavedením video soudnictví a rozšíření odborné lékařské specializace ve věznicích je shledáváno příslušníky eskortní směny se 100% pozitivním hodnocením pro možné řešení problematiky týkající se eskortní služby z hlediska jejich častého využívání. Tento výsledek plyne z dotazníkového šetření vytvořeného k zachycení a pochopení problematiky eskortování osob ve výkonu vazby a osob ve výkonu trestu odnětí svobody.

Eskortní směna shledává svou službu jako nebezpečnou až vysoce nebezpečnou. O tomto tvrzení se lze přesvědčit u kapitoly s pokusy o útěk během eskortování osob a u výsledků z dotazníkového šetření. Reakce na tyto statistiky je navrhnutí vybavení

Tasery, které by zlepšily bezpečnost během eskorty nejen pro příslušníky eskortních směn, ale také pro osoby nacházející se v okolí osoby na které bude použit tento donucovací prostředek. Návrh na vybavení Tasery je dle odpovědí příslušníků eskortní směny se 100% pozitivním hodnocením dobré řešení pro zlepšení bezpečnosti během eskortování. Jejich použití lze uplatnit v jakémkoliv prostředí, aniž by jimi bylo ohroženo okolí. Vybavení Tasery je již zakomponováno v novele zákona č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky ve znění pozdějších předpisů a již proběhlo třetím čtením v poslanecké sněmovně.

Výsledky vlastního výzkumu zjistily, že spolupráce zdravotnictví a soudů s eskortními směnami jednotlivých věznic, jsou shledány jako dobré z většiny odpovědí na dotazník. Již zde byly uvedeny opatření, které by mohly zlepšit tuto spolupráci a zmírnit počet eskort k těmto nejvíce využívaným služebním úkonům ze strany eskortní směny. Spolupráce s Policií ČR je zachycena čistě teoreticky z literárních poznatků a zkušeností nabytých z médií. Veškeré bližší informace o této spolupráci týkající se taktik spolupráce při eskortě zvláště nebezpečných osob a mimořádných událostí jsou služebním tajemstvím, které znají pouze příslušníci eskortní směny a příslušníci Policie ČR. Přesto lze říci, že jejich spolupráce plynoucí z poznatků pokusů o útoky, je na velmi dobré úrovni, jelikož převážně všichni, kterým se podařilo uprchnout, byli dopadeni a navráceni zpět do příslušných věznic.

Rozhovor bakalářské práci přinesl poznatky důležité k eskortní službě. Je zde zaměřeno na přijetí k eskortní směně, jakým způsobem probíhá a jaké nároky jsou zde kladeny na příslušníky eskortní směny z hlediska fyzické zdatnosti. Dále nám z rozhovoru vyplynul kladný názor na vybavení Tasery. Ve své postati je eskortní služba využívána takřka 24 hodin denně, nastanou-li záležitosti vyžadující provedení eskorty i během noci.

I přes moderní dobu a veliké množství literatury neexistují bibliografická díla zachycující problematiku eskortování, tudíž práce nemá tolik literárních zdrojů. Většina záznamů o eskortní službě lze najít pouze v zákonech, nařízeních a právních předpisech.

I přes veškeré tyto návrhy záleží pouze na společnosti, jak se veškeré dění okolo vězeňství bude nadále odvíjet, jelikož je to z velké míry dáno růstem či poklesem kriminality.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. DUŠEK, J. *Metodika pro tvorbu bakalářských prací VŠERS*. 2. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. 63 s. ISBN 978-80-87472-34-7.
2. FRONEK, J. *Anglicko-český, česko-anglický slovník*. Praha: Leda 2002. 1277 s. ISBN 80-85927-48.
3. HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2005. 183 s. ISBN 80-86708-5-5.
4. KRATOCHVÍL, V., KUČHTA, J., MATEŠ, P., KALVODOVÁ, V., ZEZULOVÁ, J., JURÁKOVÁ, I. *Trestní právo hmotné obecná část*. Brno: Ladislav Sýkora 2006. 571 s. ISBN 80-210-2985-4.
5. NÁCHODSKÝ, Z. *Taktika policejní akce*. Praha: Armex 1993. 233 s. ISBN není.
6. SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie II. díl*. Liberec: Vysokoškolský podnik Liberec, s. s. r. o., 2007. 77 s. ISBN 978-80-7372-204-3.
7. NOVOTNÝ, F. SOUČEK, J, a kol. *Trestní právo hmotné. 3. rozšířené vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2010. 393 s. ISBN 978-80-7380-291-2.
8. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *České věznice*. Praha: All Rights Reserved, 2008. 79 s. ISBN není.
9. ŽUK, A. B. *Zbraně a revolvery*. Praha-Libuš: Naše vojsko 2003. 347 s. ISBN 80-206-0664-5.

Elektronické zdroje

1. *Federal Bureau of Prizon* [online]USA. 2012, Prison Types & General Information [cit. 08. února 2013]. Dostupné z WWW: <<http://bop.gov/locations/institutions/index.jsp>>.
2. KUBICOVÁ, P. *Penologie*. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. 2001. 130 s. Dostupný z WWW: <<http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/penologie.pdf>> ISBN není.

3. *Tasery-taser produkt* [online]. 2012, souhrn [cit. 8. ledna 2013]. Dostupný z WWW : < <http://www.taser.cz/Menu-TASER-produkty-Statni-bezpecnostni-sbory-Souhrn/131/>>.
4. *Vězeňská služba ČR-informační servis* [online]. 2012, historie vězeňství [cit. 15. října 2012] Dostupný z WWW: <<http://vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/historie-104/historie-vezenstvi>>.
5. *Vězeňská služba ČR-o nás* [online]. 2012, organizační struktura [cit. 15. března 2013] Dostupný z WWW: < <http://vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/organizacni-struktura-2/>>.
6. *Vězeňská služba ČR- Úřední deska* [online]. 2012, výroční zpráva 2010 [cit. 10. února 2013] Dostupný z WWW: <http://vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Uredni%20deska/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20VS%20C4%8CR%20za%20rok%202010.pdf>.
7. *Vězeňská služba ČR- Úřední deska* [online]. 2012, výroční zpráva 2011. [cit. 10. března 2013]. Dostupný z WWW: <http://vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Uredni%20deska/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20VS%20C4%8CR%20za%20rok%202011.pdf>.
8. *Vězeňská služba ČR- Úřední deska* [online]. 2012, výroční zpráva 2012 [cit. 10. února 2013]. Dostupný z WWW : <http://vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Uredni%20deska/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20VS%20C4%8CR%20za%20rok%202012.pdf>.
9. *Vězeňská služba ČR- Věznice Příbram* [online]. 2012, organizační struktura [cit. 1. února 2013]. Dostupný z WWW : <<http://vscr.cz/veznice-pribram-91/o-nas-1619/zakladni-informace-1097/>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. ze dne 8. ledna 2009 Trestní zákoník. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011.

2. ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb. ze dne 29. listopad 1961 o trestním řízení soudním. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011.
3. ČESKO. Zákon č. 169/1999 Sb. ze dne 30. června o výkonu trestu odnětí svobody. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011.
4. ČESKO. Vyhláška č. 345/1999 Sb. ze dne 21. prosince 1999, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. Trestní zákoník In. *Texty zákonů: Trestní zákoník, Trestní řád, Trestní přestupky*. Praha 2011.
5. ČESKO. Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky. In *Česká národní rada*. 1992.
6. KULA, L. *Nariadení č. 11 o vězeňské a justiční strážci*. Praha, 2006, 79 s. č.j.: 33/51/2006–50/601.

Seznam příloh

Příloha I Rozhovor s příslušníkem eskortní směny

Příloha II Identifikační karta vězně

Příloha III Eskortní příkaz

Příloha IV Organizační struktura Vězeňské služby ČR

PŘÍLOHA V. Organizační struktura Věznice Příbram

Přílohy

PŘÍLOHA I. Rozhovor s příslušníkem eskortní směny

Zaznamenaný rozhovor s: *Inspektorem strážní služby pro eskortní službu nrap. Jaromírem Jandou.*

„ Jak dlouho jste ve služebním poměru a jak dlouho jste příslušníkem eskortní směny?“

„ Ve služebním poměru 7 let a příslušníkem eskortní směny 5 let.“

„Kdo je pověřen plánováním eskort?“

„ Eskorty jsou nařizovány osobami, které stanoví zvláštní předpis. Za naplánování různých druhů eskort je odpovědný v běžné pracovní době Vrchní inspektor strážní služby pro eskortní službu nebo jeho zástupce.“

„ Jakým způsobem se osoba vybírá do řad příslušníků eskortní směny?“

„ Příslušníkem eskortní směny se může stát i nově přijatý příslušník Vězeňské služby ČR dle zařazení personálního oddělení. Velitelé eskort jsou vybíráni ve výběrovém řízení dle zákona č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

„ Probíhají pro příslušníky eskortní směny různá školení, a čeho se týkají?“

„ Školení jsou pro všechny zaměstnance Vězeňské služby ČR, dle daného zaměření, které stanovuje svými nařízeními Generální ředitelství Vězeňské služby ČR.“

„ Jsou stejné fyzické nároky pro běžného příslušníka Vězeňské služby ČR, jako pro příslušníka zařazeného do eskortní směny?“

„Každý rok probíhají povinné fyzické prověrky pro všechny příslušníky, pouze příslušníci zařazení do zvláštní skupiny mají tyto nároky vyšší.“

„ Eskorta se provádí pouze od rána do odpoledne, nebo je její využití přes celý den?“

„ Plánované eskorty k soudním líčením, orgánům činným v trestním řízení, do civilního zdravotního zařízení a podobně se provádí v běžné pracovní době těchto institucí. V naléhavých případech se eskorta do civilního zdravotního zařízení se může provést kdykoliv v průběhu dne i noci pokud to vyžaduje zdravotní stav vězněné osoby.“

„ Jaký je Váš názor na vybavení Tasery pro Vězeňskou službu, bude-li schválena novela zákona č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky?“

„ Bude to určitý přínos ke zvýšení bezpečnosti v místech, kde se pohybují civilní osoby např: budovy soudů a civilních zdravotnických zařízení, neboť v těchto prostorách bývá veliký problém použít služební zbraň s ohledem na bezpečnost civilních osob.“

PŘÍLOHA II. Identifikační karta vězně⁷⁹

ZÁKLADNÍ ČÍSLO	IDENTIFIKAČNÍ KARTA VĚZNĚ	SPOLEČNÍKY MÁ / NEMÁ
		SPOL. ČÍSLO
JMÉNO A PŘÍJMENÍ, DATUM NAROZENÍ		
	VE VAZBĚ (TRESTU) OD:	
	DŮVODY VAZBY:	
	KOLIKRÁT SOUDNĚ TRESTÁN:	
	PARAGRAPY TR. ZÁKONA:	
	NEBEZPEČNOST:	
	ORGÁN ČINNÝ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ:	

SNV MML č. 543

CELA ČÍSLO	UMÍSTĚN OD	POZNÁMKA	CELA ČÍSLO	UMÍSTĚN OD	POZNÁMKA	VÝŠKA
						BARVA VLASŮ
						BARVA OČÍ
						ZVLÁŠTNÍ ZNAMENÍ
						BYDLIŠTĚ
						POPIS OBLEČENÍ

⁷⁹ Zdroj získaný z Věznice Příbram.

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY
VĚZNICE/VAZEBNÍ VĚZNICE Příbram

Datum příkazu:

Eskortní příkaz č. _____

Proved'te eskortu obviněných – odsouzených

I.

ÚČEL: SOUDNÍ LÍČENÍ

Nebezpečnost: neurčena

Na indexu:

Způsob poutání: pouta

Dieta:

Žadatel:

Číslo jednací :

Je trvalé: Ne

Poznámka:

Poznámka:

S eskortovanými se současně předává:

Zapečetěné závěry:

L.S.

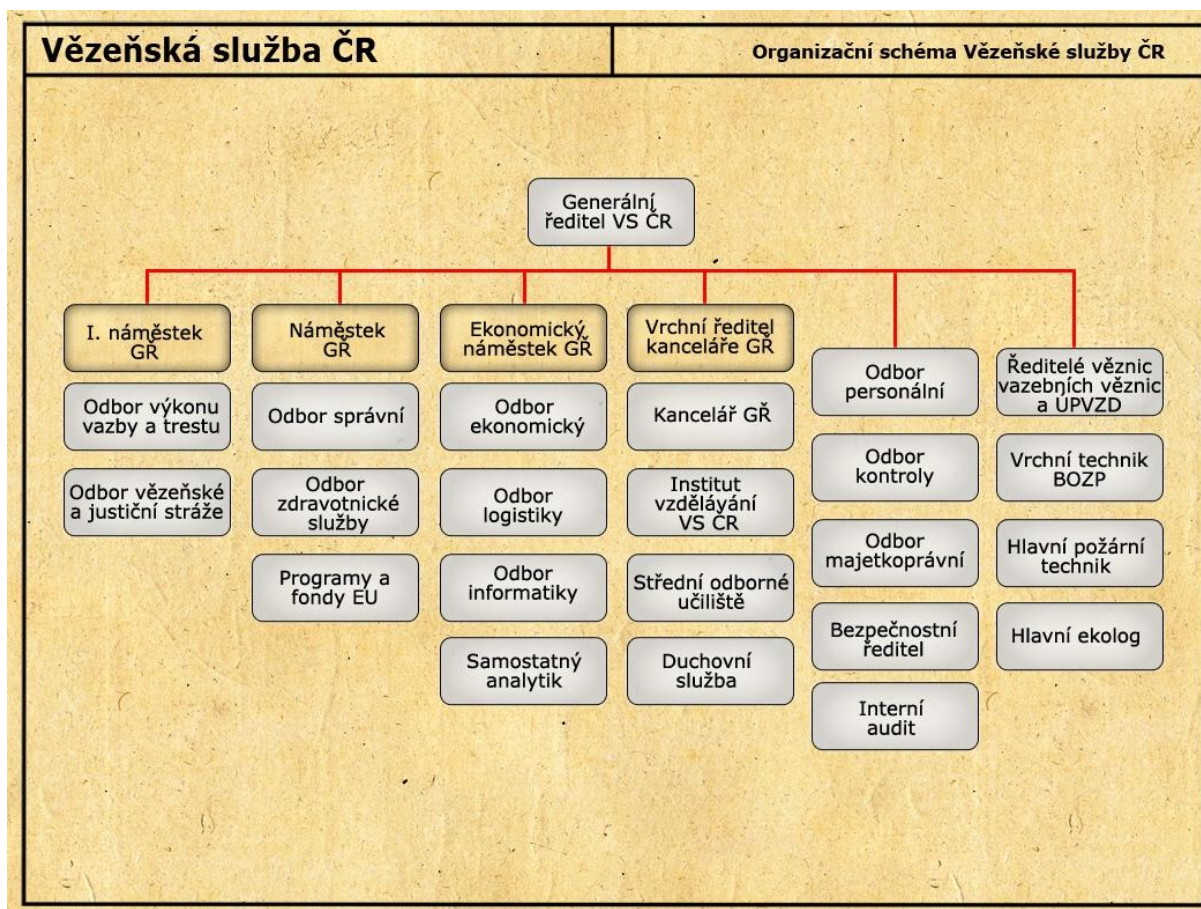
ředitel

Eskortu provedl:

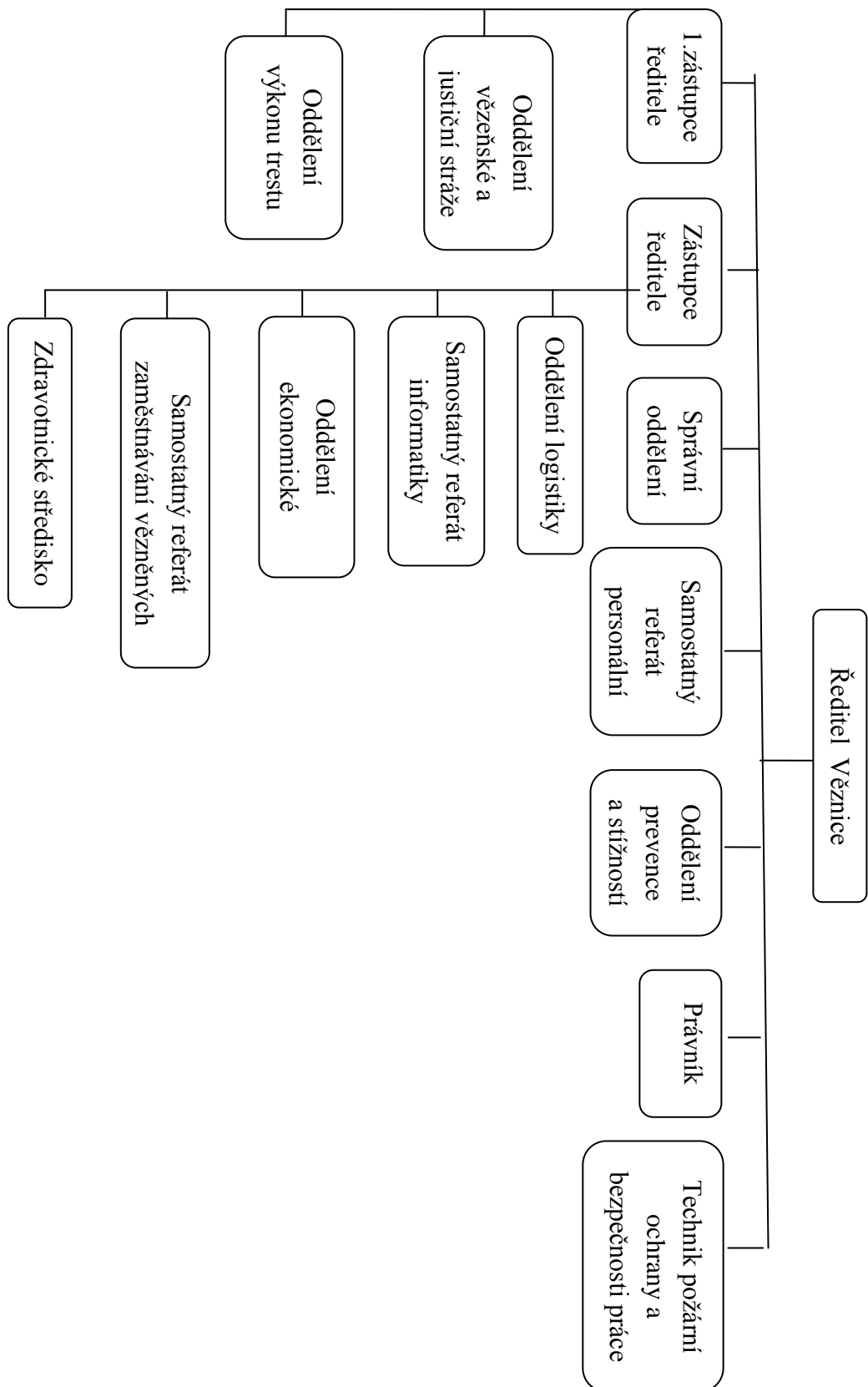
Z	do	dne	Vel.eskorty	Podpis

⁸⁰Zdroj získaný z Věznice Příbram.

PŘÍLOHA IV. Organizační struktura Vězeňské služby ČR⁸¹

⁸¹ Vězeňská služba ČR-o nás [online]. 2012, organizační struktura [cit. 15. Března2013] Dostupný z WWW: < <http://vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/organizacni-struktura-2/>>.

⁸² 9. Vězeňská služba ČR- Věznice Příbram[online]. 2012, organizační struktura[cit. 1. Února 2013]. Dostupný z WWW : <<http://vs-cr.cz/veznice-pribram-91/o-nas-1619/zakladni-informace-1097/>>.